

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 13 (653) ■ 10 aprel 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Bakıda Dünya İqtisadi Forumu keçirilmişdir

Prezident İlham Əliyev: «Bu tədbirin nəticələrinin gündəlik həyatımıza çox ciddi təsiri olacaqdır. Region isə daha sabit, proqnozlaşdırılan və çiçəklənən olacaqdır».

Aprilin 8-də Bakıda «Cənubi Qafqazın və Mərkəzi Asiyanın gələcəyi ilə bağlı strateji dialoq» mövzusunda Dünya İqtisadi Forumu (Davos Forumu) işə başlamışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Forumun açılışında və «Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionlarının gələcəyinə baxışlar» mövzusunda birinci sessiyasında iştirak etmişlər.

Dünyanın diqqəti növbəti dəfə Azərbaycana yönəlmişdir. Son illərdə beynəlxalq tədbirlərə yüksək səviyyədə ev sahibliyi edən Bakı Dünya İqtisadi Forumunun iştirakçılarını qəbul etmişdir. Dünyanın iqtisadi vəziyyətini proqnozlaşdırən tanınmış iqtisadçılar, ekspertlər, dövlət və hökumət nümayəndələri bir araya gələrək, bəşəriyyəti narahat edən mühüm iqtisadi məsələləri müzakirə etmək üçün mərkəz kimi məhz Bakını seçmişlər.

Dünya İqtisadi Forumunun Bakıda keçirilməsi barədə ümumi razılıq yanvarın 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Davosda Dünya İqtisadi Forumunun təsisçisi və icraçı sədri Klaus Şvab ilə görüşündə əldə edilmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Forumda çıxış edərək demişdir:

- Sizin hamınızı Azərbaycanda salamlamaq istəyirəm. Belə bir möhtəşəm tədbirdə iştirak etmək fürsətini yaratdığınıza görə minnətdarlığımı bildirirəm.

Bakıda Dünya İqtisadi Forumunun keçirilməsi ilə əlaqədar dövlətimizi qəbul etdiyinə görə professor Şvaba və bu Forumda iştirak edən, eləcə də ölkəmizi dəstəkləyən bütün digər ölkələrə xüsusi təşəkkürümü bildirirəm.

Professor Şvabın qeyd etdiyi kimi, mən artıq 7 dəfə bu Forumda iştirak etmişəm. Deyə bilərəm ki, bu iştirak, müzakirələrə qatılmaq, dünyanın biznes elitası ilə ünsiyyət iqtisadiyyatımızı şaxələndirməkdə bizə çox yardım etdi. Çünki bizim iqtisadi inkişafımız enerji sektoru ilə başlayır və bu sektor hələ də xarici sərmayələr üçün cəlbəddi sahə kimi qalır. Hazırda əsas məqsədimiz iqtisadiyyatı şaxələndirməkdir. Bunu etmək üçün biz dünyanın biznes icmasına özümüzdü nəinki mühüm coğrafi mövqeyi və təbii sərvətlərə malik olan ölkə, o cümlədən islahatlara, dəyişikliklərə və şaxələndirməyə sadıq olan bir ölkə kimi təqdim etməliyik. Deyə bilərəm ki, Dünya İqtisadi Forumu, eləcə də Davosda keçirilən görüşlər sayəsində açılan imkanlar Azərbaycanı keçmişdə, ümumiyyətlə, tanımayan dünya şirkətləri ilə münasibətlərin qurulmasını mümkün edir. Ölkəmiz kifayət qədər gəncdir, müstəqilliyimizin 21 yaşı vardır. Lakin Azərbaycan böyük tarixə, adət-ənənələrə, mədəniyyətə malik olan ölkədir. Əminəm ki, sizin Azərbaycanı daha yaxşı tanımaq şansınız olacaqdır. Bununla belə, müstəqil ölkə kimi biz yalnız 21 ildir ki, yaşayırıq.

Professor Şvab qeyd etdi ki, Azərbaycana ilk səfərini hələ 1993-cü ilin mart ayında edib. Ola bilsin ki, həmin vaxtlar gənc, müstəqil ölkəmiz üçün ən ağır vaxtlar olub. Həmin vaxt müstəqilliyimizin yaşı 2 ildən də az idi və o vaxt, fikrimcə, Azərbaycanda olan vəziyyət bütün postsovet məkanında ən ağır vəziyyət idi. Daxili çaxnaşmalar, vətəndaş qarşıdurması var idi, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında müharibə gedirdi və bu hadisələr beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazimizin 20 faizinin işğalı ilə nəticələndi. Lakin 1993-cü il inkişaf baxımından dönüş nöqtəsi oldu. Çünki 1993-cü ilin ortalarından etibarən vəziyyət sabitləşməyə başladı. Biz olduqca ciddi, köklü siyasi və iqtisadi islahatları həyata keçirməyə başladığımız və Azər-

baycan özünü beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim etdi. Bu, planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına, birpartiyalı sistemdən çoxpartiyalı sistmə, totalitarizmdən demokratiyaya keçid dövrü oldu. Deyə bilərəm ki, tarixi baxımdan 21 il, əlbəttə ki, böyük zaman kəsiyi deyildir. Lakin, eyni zamanda, bu, real dəyişikliklər dövrü idi. İslahatların başlanğıc mərhələsində Azərbaycan öz enerji sektoruna böyük sərmayələri cəlb edə bildi. Biz Azərbaycana sərmayə yatırmaqlarına görə xarici investorlara, böyük enerji şirkətlərinə minnətdarlıq. Sonrakı mərhələdə biz iqtisadi inkişafın istiqamətini enerji sektorundan qeyri-enerji sektoruna yönəldə bildik və neft-qaz sahəsinə aid olmayan sektorlara sərmayələr cəlb etdik. Eyni zamanda, siyasi və iqtisadi islahatları davam etdirdik, hazırda bu proses gedir. Bu, gələcək illərdə Azərbaycanda sabit inkişaf üçün imkanlar yaradacaqdır.

Bizim çox əlverişli coğrafi mövqeyimiz vardır. Lakin infrastruktur olmadan bu mövqenin böyük əhəmiyyəti yoxdur. Təbii sərvətlərimiz vardır, karbohidrogenlərimizin nəql edilməsi üçün şaxələndirilmiş şəbəkə yaratmışıq. Çünki Azərbaycanın açıq dənizə çıxışı yoxdur. Buna görə də neft və qazımızı nəql etmək üçün boru kəmərlərini çəkməli idik. Bu, 1990-cı illərin sonunda və bu əsrin əvvəlində qarşılaşdığımız ən böyük vəzifələrdən biri idi. Bu vəzifə uğurla icra edildi. Hazırda bizim şaxələndirilmiş boru kəmərləri şəbəkəmiz vardır. Azərbaycanın neft və qazını beynəlxalq bazarlara və Avropa bazarlarına çıxaran 7 neft-qaz boru kəməri mövcuddur. Eyni zamanda, Azərbaycan karbohidrogenlərinin nəqlində Xəzər dənizinin digər sahilində yerləşən tərəfdaşlarımız üçün tranzit rolunu oynamağa başlamışdır. Lakin son 10 il ərzində əsas məqsədimiz iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi olmuşdur. Əgər Azərbaycanın iqtisadi inkişafına nəzər yetirərsiniz, görürsünüz ki, iqtisadiyyatımız son 10 ildə dünyada ən sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyatlardan biri olmuşdur. Ümumi daxili məhsul 3 dəfə - 300 faiz, sənaye istehsalı 2,5 dəfə artmışdır. Biz işsizliyi azalda bilmişik, hazırda işsizliyin səviyyəsi 5,2

faizdir. On il əvvəl əhalimizin, demək olar ki, yarısı yoxsulluq şəraitində yaşayırdı. Hazırda yoxsulluq səviyyəsi 6 faiz təşkil edir. Bütçə xərcləri, demək olar ki, 20 dəfə artıb, inflyasiya isə təxminən 1 faiz səviyyəsindədir. Bu, son 10 il ərzində müşahidə olunan inkişafdır.

Biz də, əslində, nailiyyətlərimizi Dünya İqtisadi Forumunun verdiyi qiymətdə görməkdən çox şadlıq. Çünki Dünya İqtisadi Forumu iqtisadiyyatın rəqabətə davamlılığını baxımından Azərbaycanı 46-cı yerdə qərarlaşdırmışdır və bu sahədə ölkəmiz ardıcıl olaraq dördüncü ildir ki, MDB məkanında birinci yerdədir. Hətta iqtisadi və maliyyə böhranı zamanı iqtisadiyyatımız artmaqda davam etmişdir. Neftin qiymətləri kəskin surətdə aşağı düşdüyi zaman iqtisadiyyatımız yenə də inkişafını davam etdirmişdir. Çünki qeyri-enerji sektorumuz yaxşı nəticələr verməyə başladı. «Fitch», «Standard & Poor's», «Moody's» kimi əsas kredit reytingi təşkilatları Azərbaycanın kredit reytingini bu yaxınlarda yaxşılaşdırmışdır. Bu da islahatların yaxşı göstəricisidir. Hazırda biz neft gəlirlərini insan kapitalına çeviririk və əsas gələcək məqsədlərimizdən biri təhsildir. Təhsil istənilən ölkənin hər hansı uğurlu inkişafının ən vacib amilidir. Təhsil sahəsinə sərmayələr, universitetlərimiz ilə dünyanın aparıcı universitetləri arasında əlaqələr iqtisadi gələcəyimizi çox ciddi intellektual potensiala əsaslanaraq planlaşdırmağa imkan yaradır. Eyni zamanda, biz hazırda yeni texnologiyalara sərmayə yatırırıq. İndi informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi Azərbaycanda prioritetlərdən birinə çevrilir. Azərbaycan artıq kosmos sənayesinə malik olan məhdud sayda ölkələr klubunun üzvünə çevrilmişdir. Bu ilin fevral ayında ilk peykimiz - «Azerspace-1» uğurla buraxıldı və bu, kosmik sənayenin inkişafının yalnız başlanğıcıdır.

Bir sözlə, müstəqillik illəri nəinki siyasi və iqtisadi sistemə dəyişməsi illəri oldu, bu dövrdə gələcək illərdə gəlir götürəcək sərmayələr yatırıldı.

Davamı 2-ci səhifədə

Prezident İlham Əliyev dünyada «İlin adamı» elan edilmişdir

Böyük Britaniyanın nüfuzlu «The Business Year» jurnalı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi bu yüksək adə layiq görmüşdür.

AzərTAc xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev «İlin adamı» mükafatına son beş ildə Azərbaycanın dinamik inkişafına, dünyanın geosiyasi məkanında fəal iştirakına, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının üzvü kimi global arenada sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasına, «Azerspace» ilk telekommunikasiya peykinin orbitə buraxılması ilə Azərbaycanda, bölgədə və dünyada internetin, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektorunun inkişafına verdiyi önəmli töhfələrə, Azərbaycanın mühüm beynəlxalq ictimai, siyasi, iqtisadi, humanitar forumların, konfransların, idman yarışlarının keçirildiyi mərkəzə çevrilməsindəki xidmətlərinə görə layiq görülmüşdür.

Dünya İqtisadi Forumu iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xidmət edir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev aprelin 7-də Dünya İqtisadi Forumunun təsisçisi və icraçı sədri Klaus Şvabı qəbul etmişdir. Görüşdə Dünya İqtisadi Forumunun Bakıda keçirilməsinin önəmi qeyd olunmuş, Azərbaycanda gedən sürətli iqtisadi inkişaf proseslərinə toxunulmuşdur. Bildirilmişdir ki, Dünya İqtisadi Forumunun Bakıda uğurla keçirilməsi iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəkdir.

Tərəfdaşlıq əlaqələri yüksək dəyərləndirilib

Prezident İlham Əliyev aprelin 8-də «Statoil» şirkətinin baş icraçı direktoru Helge Lundu qəbul etmişdir. Dövlətimizin başçısı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) ilə «Statoil» şirkəti arasında mövcud olan uzunmüddətli tərəfdaşlıq əlaqələrini əməkdaşlığımızın yaxşı göstəricisi kimi dəyərləndirmiş, hər iki şirkət arasında əməkdaşlığımıza dair yeni layihələrin önəmini qeyd etmişdir.

«Statoil» şirkətinin baş icraçı direktoru Helge Lund Azərbaycanda neft və qaz sənayesinin inkişafında ölkəmizdə mövcud olan sabitliyin rolunu xüsusi vurğulamışdır. Görüşdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə «Statoil» şirkəti arasında əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunub

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev aprelin 8-də Litva Respublikasının Baş naziri Alqirdas Butkevičiusü qəbul etmişdir. Dünya İqtisadi Forumunun Bakıda keçirilməsinin önəminin vurğulandığı görüşdə Azərbaycan ilə Litva arasında ikitərəfli əlaqələrin uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə olunmuş, bu əlaqələrin möhkəmləndirilməsində qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyəti qeyd edilmişdir.

Görüşdə, həmçinin, son illər ölkələrimiz arasında ticarət dövryyəsinin dinamik şəkildə artdığı qeyd edilmiş, sərmayə qoyuluşu, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

İkitərəfli münasibətlər inkişaf edir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev aprelin 8-də Albaniya Respublikasının Baş naziri Sali Berişani qəbul etmişdir. Görüşdə Dünya İqtisadi Forumunun Bakıda keçirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanmış, tədbirin iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığı qeyd olunmuş, Azərbaycan ilə Albaniya arasında ikitərəfli əlaqələrin uğurlu inkişaf etdiyini bildirmiş, ölkələrimiz arasında əlaqələrin siyasi, iqtisadi, enerji, mədəni və digər sahələrdə inkişafının perspektivləri ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

2 Vergi hüquqpozmalarının sayı azalır

3 Dövlət Qulluğu Məcəlləsi hazırlanır

4 İnteraktiv vergi xidmətləri

5 İKT-nin inkişafı ilə bağlı yeni milli strategiya hazırlanacaq

Borclu vergi ödəyicilərinin ömlakı siyahıya alınmışdır

2013-cü il aprel ayının 2-də Bakı Şəhər Vergilər Departamentinin Vergi borclarının alınması şöbəsinin əməkdaşları fiziki şəxs Kazım Böyükəğa oğlu Axundova məxsus ərzaq mağazasında ömlakın siyahıya alınması tədbirlərini həyata keçirmişlər. Nəticədə həmin vergi ödəyicisinin 8.162,8 manat məbləğində vergi borcunun yaranmış müəyyən edilmiş, bununla əlaqədar müvafiq bildiriş göndərilmiş, lakin borc məbləği qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müddətdə ödənilməyindən onun bank hesabına sərəncam qoyulmuşdur.

Vergi Məcəlləsinin 89-cu maddə-

sinə əsasən, yaranmış vergi borcunun ödənilməsinə təmin etmək üsulu kimi obyektəki ömlakın siyahıya alınması haqqında qərar çıxarılmışdır. Mağaza sahibi borcun 1700 manat məbləğini yerində ödəyindən, 6 min 732 manat məbləğində ərzaq məhsulları müəyyən edilmiş qaydaya uyğun olaraq siyahıya alınmışdır.

Zeynalabdin Abbas oğlu Abbasova məxsus «Filiz» şadlıq sarayında da ömlakın siyahıya alınması tədbiri keçirilmiş, 1005 manatlıq vergi borcu müqabilində obyektəki 1140 manat məbləğində mebel avadanlıqları müvafiq qaydada siyahıya alınmışdır.

Vergi hüquqpozmalalarının sayı azalır

Vergilər Nazirliyi tərəfindən 2013-cü ilin birinci rübü ərzində vergi ödəməkdən yayınma, qanunsuz sahibkarlıq, yalançı sahibkarlıq, aksiz markaları ilə markalanmamış malların satılması faktları üzrə cəmi 72 cinayət işi başlanmışdır ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 42 iş azdır. Qaldırılan cinayət işlərindən 36-si səyyar vergi yoxlamalarının nəticələri, 37-si vergi borcunun ödənilməməsi, 2-si aksiz markaları ilə markalanmamış malların satılması faktları ilə bağlı vergi orqanlarından, 1-i isə digər hüquq-mühafizə orqanlarından daxil olmuş materiallar üzrə başlanmışdır.

Hesabat dövründə istintaqi tamamlanmış 73 cinayət işindən külli miqdarda vergidən yayınma faktları üzrə 8 iş, xeyli miqdarda vergidən yayınma

faktları üzrə 11 iş, qanunsuz sahibkarlıq faktları üzrə 1 iş, qanunsuz idman mərc oyunlarının keçirilməsi faktı üzrə 1 iş, aksiz markaları ilə markalanmamış malların satılması faktları üzrə 2 iş olmaqla ümumilikdə 23 nəfərin işi baxılmaq üçün məhkəmələrə göndərilmişdir.

Hesabat dövründə 50 işin icraatına xitam verilmiş, 4 nəfər təqsirləndirilən şəxs barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilmişdir. 24 iş üzrə müəssisə rəhbərləri və fiziki şəxslər yayındırıldıqları vergiləri ibtidai istintaq zamanı tamamilə ödədiklərinə görə cinayət məsuliyyətindən azad edilmişlər.

Cinayət işlərinin araşdırılması zamanı dövlət büdcəsinə ödənilən vəsaitin məbləği 1 milyon 911,7 min manat olmuşdur.

Bakıda Dünya İqtisadi Forumu keçirilmişdir

Əvvəli 1-ci səhifədə

İslahatlarımızın övvəlində müsbət sərəməyə mühitinin yaradılması prioritetlərimizdən biri olmuşdur. Son 10 il ərzində Azərbaycana 130 milyard dollardan çox sərəməyə qoyulmuşdur. Bu sərəməyələrin müəyyən hissəsi xarici investisiyadır. Yaxşı sərəməyə mühiti, proqnozlaşdırılan siyasi vəziyyət, ölkədə sabit durum və əlbəttə ki, regional əlaqələr hər bir ölkənin uğuru üçün ilkin şərtlərdən biridir. Bu gün müzakirə olunan mövzulardan biri, əlbəttə ki, regional əməkdaşlıq və inteqrasiya olacaqdır. Səsvərmənin nəticələrini görməkdən çox şad oldum. Yeri gəlmişkən, elə bunu belə də gözləyirdim. Çünki Azərbaycan regional əməkdaşlıqda öz rolunu oynayır. 1990-cı illərin ortalarında başladığımız layihələr nəinki Azərbaycanın iqtisadi inkişafına, o cümlədən geniş regional əməkdaşlığa yönəlmişdir. Biz Xəzər dənizini xarici sərəməyələr üçün açıq elan edən ilk ölkə olduq. Biz Xəzər dənizindən Aralıq dənizinə və Qara dənizə dəhliz yaradan ilk ölkəyik. Neft və qaz dəhlizləri sonra ümumi geosiyasi və enerji dəhlizi rolunu oynamağa başladı. Hazırda biz Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında mühüm dömir yolu xətti layihəsini yekunlaşdırmaq üzrəyik və bu, dostumuz cənab Starn

qeyd etdiyi kimi, sırf regional layihə olmayacaqdır. Bu, Avropanı Asiya ilə Azərbaycan və qonşu ölkələr vasitəsilə bağlayacaq layihə olacaqdır. Böyük fərhəss hissə ilə qeyd edirəm ki, biz bu layihənin həyata keçirilməsində nəinki maliyyə resurslarımızla, o cümlədən öhdəliklərimiz və siyasi iradəmizlə əsas rollardan birini oynayırıq. Əlbəttə ki, hökumətimizə gəldikdə, enerji amili artıq əsas prioritet deyildir. Lakin enerji potensialımız regionun, xüsusən də Avropanın enerji təhlükəsizliyində daha böyük rol oynayır və oynayacaqdır.

İki il öncə biz Avropa İttifaqı ilə enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq memorandumu imzaladıq. Bu, hazırda həyata keçirilir. Son dövrün ən mühüm nailiyyətlərindən biri TANAP-Trans-Anadolu boru kəməri layihəsi oldu. İdeya Azərbaycan tərəfindən verilmiş, Türkiyə və Gürcüstandakı tərəfdaşlarımızın güclü dəstəyini almışdır. Azərbaycan bu layihənin həyata keçirilməsi üçün əsas maliyyə öhdəliyini öz üzərinə götürmüşdür və ən azı 100 il xidmət edəcək boru kəmərinin çəkilişinə başlamışdır. Çünki Azərbaycanın nəhəng qaz ehtiyatlarını və regiondakı potensial resursları nəzərə alsaq, bu dəhliz gələcək on illiklərdə mühüm rol oynaya bilər. Əlbəttə ki, regional əməkdaşlıq yalnız siyasi baxımdan sabit və inkişaf edən ölkələrlə

baş tuta bilər. Biz nəqliyyat marşrutları, əməkdaşlıq və inteqrasiya haqqında danışıcağıq. Bu işə yalnız prosesə cəlb edilən bütün ölkələrin eyni münasibəti olduqda mümkündür. Şadam ki, Xəzər regionu, Mərkəzi Asiya və bu regionda Azərbaycan - biz gələcəyimizi sıx münasibətlərdə və əməkdaşlıqda, xalqlarımız üçün daha yaxşı gələcəyi təmin etmək məqsədilə saylarımızın inteqrasiyasında və birləşdirilməsində görürük.

Hörmətli dostlar! Bir daha sizi ölkəmizdə salamlamaq istəyirəm. Professor Şvaba və onun heyətinə bu Forumu Bakıda keçirdiklərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, bu tədbirin nəticələrini gündəlik həyatımıza çox ciddi təsir olacaqdır. Region işə daha sabit, proqnozlaşdırılan və çiçəklənən olacaqdır. Çox sağ olun.

Tədbirdə Dünya İqtisadi Forumunun təsisçisi və icraçı direktoru Klaus Şvab, Qazaxıstan Baş nazirinin birinci müavini Bakıtan Saqintayev, Rusiyanın VTB Bankının sədri və icraçı direktoru Andrey Kostin, Qırğızıstan Baş nazirinin birinci müavini Comard Otorbayev, Türkiyənin enerji və təbii ehtiyatlar naziri Taner Yıldız çıxış etmişlər. Sonra Forumda müzakirə və diskussiyalar başlanmışdır.

Operativ nəzarət tədbirlərinin aylıq statistikası

2013-cü ilin mart ayı ərzində əhali ilə nağd pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarına riayət olunması, nəzarət-kassa aparatlarından istifadə, vergi orqanlarında uçota durmadan fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin aşkarlanması və s. kimi operativ nəzarətin əhatə funksiyalarına daxil olan məsələlər üzrə vergi orqanları tərəfindən keçirilmiş tədbirlər zamanı 3849 vergi ödəyicisində qanunvericiliyin pozulması faktları aşkar edilmişdir. 2092 vergi ödəyicisi

tərəfindən nağd hesablaşmalarının aparılması qaydalarının pozulduğu, 395 vergi ödəyicisi tərəfindən qanunla nəzərdə tutulmayan valyutanın ödəniş vasitəsi kimi qəbul olunduğu, valyutanın ticarət, işə və xidmət müəssisələrində qanunsuz alım-satıldığı və ya dəyişdirildiyi, 255 vergi ödəyicisinin vergi orqanlarında uçota durmadan fəaliyyət göstərdiyi, 467 vergi ödəyicisinin xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan fəaliyyət növləri ilə belə razılıq (lisenziya)

almadan məşğul olduğu müəyyən edilmişdir.

Operativ nəzarət tədbirləri zamanı 400 vergi ödəyicisi tərəfindən 737 nəfər fiziki şəxsin əmək müqaviləsi bağlanmadan işə cəlb edildiyi, 222 vergi ödəyicisi tərəfindən fərqlənmə nişanı olmadan avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin daşındığı, 18 vergi ödəyicisində aksiz markaları ilə müvafiq qaydada markalanmamış 165 ədəd mal olduğu aşkarlanmışdır.

Vergidən yayınma cinayət məsuliyyəti yaradır

Qanunla nəzərdə tutulan vergiləri, hesablanmış faizləri, tətbiq edilmiş maliyyə sanksiyalarını ödəmək vergi ödəyicilərinin əsas vəzifələrindəndir. Son illər vergilərin ödənilməsi sahəsində könüllü əmələmə səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində həyata keçirilən çoxsaylı tədbirlərə baxmayaraq, hələ də vergidən yayınan, vergi öhdəliklərini yerinə yetirməyən ödəyicilərin sayı kifayət qədərdir və onlara qarşı vergi orqanları tərəfindən kəskin mübarizə tədbirləri daim davam etdirilir. Təbii ki, hüquq pozuntusuna yol verməyən vətəndaşlar qanunla müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyətə cəlb olunurlar və onlara cinayət işi açılır.

Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti tərəfindən aparılmış istintaq tədbirləri zamanı Aqşin Məhəmməd oğlu Sultanovun «Parlament TT» MMC-nin, İslam Ağalar oğlu Səlimovun «E.V.C-İnşaat» MMC-nin direktoru vəzifələrində çalışarkən Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 16.1.1, 16.1.4, 16.1.7, 77, 78 və 159.1-ci maddələrinin tələblərini pozaraq 2009-2010-cu illər ərzində mühasibat sənədlərinə, vergi bəyannamələrinə gəlir və xərclər barədə bilə-bilə təhrif olunmuş məlumatlar daxil etməklə xeyli miqdarda vergi məbləğini dövlət büdcəsindən yayındırıldıqları aşkar olunmuşdur. Təqsirləndirilən şəxs qismində məsuliyyətə cəlb edilən A.Sultanov 2009-cu ildə 272,80 manat mənfəət vergisini, 2010-cu ilin yanvar ayı üçün 22286,60 manat, mart ayı üzrə 360,00 manat ƏDV-ni, ümumilikdə 22919,40 manat vergi məbləğini dövlət büdcəsindən yayındırılmışdır. Dəymiş zıyanın 2500 manatı könüllü olaraq Departamentin depozit hesabına ödənilmişdir.

Digər təqsirləndirilən şəxs İ.Səlimov iki il (2009-2010-cu illər) ərzində 276,28 manat sadələşdirilmiş vergini, 3352,28 manat hüquq şəxsin mənfəət vergisini, 16183,53 manat ƏDV-ni, 503,66 manat məbləğində maddəli işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergini ödəməmiş və nəticədə dövlət büdcəsindən yayındırılan məbləğ ümumilikdə 20315,75 manat təşkil etmişdir.

Hər iki iş üzrə istintaq zamanı müəyyən edilmiş hallar iş materialları, o cümlədən şahid ifadələri, ekspert rəyi və s. dəlillərlə sübuta yetirilmişdir. A.Sultanov ümumi məbləği 22919,40 manat olan vergiləri ödəməkdən yayındığını etiraf edərək, həmin vəsaiti şəxsi məqsədləri üçün istifadə etdiyini, törətdiyi əməldən peşman olduğunu qeyd etmişdir. İ.Səlimov iş üzrə verdiyi ifadəsində «E.V.C-İnşaat» MMC-ni 17 oktyabr 2006-cı ildə təsis etdiyini, elektron sənəd mübadiləsi üçün nəzərdə tutulan şifrə və paroldan istifadə etməklə müəssisənin adından hesablar tərtib edib internet vasitəsilə qeydiyyatda olduğu vergi orqanına göndərdiyini, müəssisədə onun özündən başqa heç bir işçinin olmadığını göstərmişdir. O, istifadə etdiyi qaimə-fakturaları və kassa mədaxil orderlərini özünün sifariş verdiyi və fəaliyyət dövrü ərzində vergi bəyannamələrində vergidən yayınmaq məqsədilə dövrüyyəsini göstərmədiyini etiraf etmişdir.

Hər iki cinayət işi üzrə toplanmış sübutlar əsasında A.Sultanov və İ.Səlimov təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək onlara Azərbaycan Respublikası CM-in 213.1-ci maddəsi ilə ittiham elan olunmuş və bəzələrində «başqa yere getməmək haqqında iltizam» qətimkan tədbiri seçilmişdir. Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hökmü ilə Aqşin Sultanov Azərbaycan Respublikası CM-in 213.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək üç il müddətinə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququndan məhrum edilmişdir. Eyni zamanda, o, aylıq qazancının 10%-nin dövlət nəfəne tutulması şərti ilə iki il müddətinə islah işlərinə məhkum edilmişdir.

İslam Səlimov isə Tərtər Rayon Məhkəməsi tərəfindən iki il müddətinə dövlət və yerli özünüidareetmə orqanlarında təşkilati-sərəncamverici və ya inzibati-təsərrüfat funksiyalarını yerinə yetirən vəzifə tutma hüququndan məhrum edilmiş, qazancının 15%-nin dövlət büdcəsinə tutulması şərti ilə iki il müddətinə islah işləri ilə cəzalandırılmışdır.

Arzu İBRAHİMOVA

«195»ə daxil olan müraciətlərin sayı artır

2013-cü ilin birinci rübündə Vergilər Nazirliyinin «195» Telefon-məlumat xidməti tərəfindən 84 min 868 müraciət cavablandırılmış, vergi ödəyicilərinə 129 min 469 sayda mesaj göndərilməklə onların məlumatlandırılması təmin edilmişdir.

Daxil olmuş müraciətlərin 49 min 913-ü canlı rejimdə müfəttiş-operatorlar, 34 min 955 isə avtomatik rejimdə elektron operator tərəfindən cavablandırılmışdır. Müfəttiş-operatorlar tərəfindən cavablandırılmış suallar arasın-

da vergi növləri (15,4%), elektron xidmətlər (18,6%), qeydiyyat (9,7%), hesabatlar və onların doldurulma qaydaları (17,1%), büdcə, vergi ödəyiciləri və vergi orqanlarının rekvizitləri (6,4%) barədə suallar, avtomatik rejimdə qəbul edilmiş müraciətlər arasında isə vergi növləri (67,5%) və dövlət büdcəsinə olan vergi borcları (24,4%) barədə müraciətlər üstünlük təşkil etmişdir.

Hesabat dövrü ərzində canlı əlaqə zamanı müfəttiş-operatorlar tərəfindən cavablandırılmış müraciətlərin sayı 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 22,5%

artmışdır. Birinci rüb ərzində vətəndaşlardan şikayət (erizə) və məlumat xarakterli 342 müraciət qəbul edilərək aidiyyəti üzrə göndərilmişdir.

Canlı rejimdə vergi ödəyicilərinin daxil olan sual xarakterli müraciətlərinin 98,5%-i müfəttiş-operatorlar tərəfindən dərhal, 1,5%-i isə sual və rəqəsi tərtib edilərək araşdırıldıqdan sonra cavablandırılmışdır. Müraciətlərin 75,2%-i Bakı şəhərindən, 10,2%-i mobil operatorlardan, qalanı isə ölkənin müxtəlif bölgələrindən daxil olmuşdur.

Beynəlxalq sərgidə Azərbaycanın turizm potensialı nümayiş etdirilir

Aprelin 4-də Bakı Ekspo Mərkəzi sərgi kompleksində «AİTF-2013» Azərbaycan Beynəlxalq «Turizm və səyahətlər» sərgisi və «Horex Caucasus-2013» 7-ci Qafqaz Beynəlxalq «Məhmanxana, restoran və supermarketlər üçün avadanlıq və ləvazimatlar» sərgisi açılmışdır. «AİTF-2013» sərgisində müasir təməyüllərə xüsusi diqqət yetirməklə turizm xidmətlərinin geniş çeşidini təqdim edən Bolqarıstan, Kipr, Çexiya, BƏƏ, Gürcüstan, Rusiya, Sloveniya, Türkiyə və Misir daxil olmaqla dünyanın 35 ölkəsindən 251 şirkət iştirak edir. 30 şirkətin qatıldığı «HOREX Caucasus-2013» sərgisində isə hotel və restoran biznesi, eləcə də ticarət müəssisələri üçün nəzərdə tutulmuş məhsullar nümayiş etdirilir.

Bu sərgilər xarici iştirakçılara Azərbaycanın zəngin turizm potensialını əyani surətdə əks etdirir və ölkəmizin cəlbədicə turizm marşrutu kimi populyarlaşmasına xidmət etməklə 2013-cü ilin turizm mövsümü üçün yeni üfiqlər açır.

Azərbaycan Vergilər Nazirliyi sərgidə öz pavilyonu ilə iştirak edir. Tədbir müddətində nazirliyin Vergi ödəyicilərinə xidmət idarəsinin əməkdaşları tərəfindən sərgi iştirakçılarını maraqlandıran suallara cavab verilir, məlumatlandırıcı materiallar paylanır.

Dövlət Qulluğu Məcəlləsi hazırlanır

Azərbaycanda dövlət qulluğu ilə bağlı məsələlər 12 qanun, 50-yə yaxın fərman və Nazirlər Kabinetinin 8 qərarı ilə tənzimlənir. Bu sahədə ciddi islahatların aparılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı»nın 7.1-ci bəndində dövlət qulluğuna dair qanunvericiliyin məcəlləşdirilməsi üzrə layihənin hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. Bundan başqa, Dövlət Qulluğu Məcəlləsinin hazırlanması «Yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf haqqında» Dövlət Proqramında da öz əksini tapmışdır.

Yaxın vaxtlarda Milli Məclis dövlət qulluğu ilə bağlı qanunvericilik aktlarına bir sıra əlavə və dəyişikliklər edəcək

Qanunlardan istifadənin səmərəliliyini artırmaq və tətbiqini asanlaşdırmaq üçün Dövlət Qulluğu Məcəlləsinin yaradılmasını vacib hesab edən yerli və xarici mütəxəssislərin qənaətinə görə, bu, dövlət qulluğuna dair qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə və sistemləşdirilməsinə gətirib çıxaracaq.

Milli Məclisdən verilən məlumata görə, artıq Dövlət Qulluğu Məcəlləsinin ilkin variantı hazırdır. Bu qanunvericilik aktının ilkin layihəsi Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiya və Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Təşkilatının (GIZ) həyata keçirdiyi birgə fəaliyyət nəticəsində ərsəyə gəlmişdir.

Dövlət qulluğu qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi üçün Milli Məclisə müvafiq təkliflər

lə də daxil olmuşdur ki, hazırda həmin təkliflər mütəxəssislər tərəfindən araşdırılır.

Sözgedən qanunvericilik aktının qəbul edilməsindən sonra bir çox məsələlərə aydınlıq gətiriləcək. Xüsusilə müəllimlərə və həkimlərə «dövlət qulluqçusu» statusunun verilməməsi də dəqiqləşdiriləcək. Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyadan verilən məlumata görə, hazırda müəllim və həkimlərə «dövlət qulluqçusu» statusunun verilməsi ilə bağlı konkret bir sənəd yoxdur. Ancaq bu kateqoriyadan olan şəxslərə «dövlət qulluqçusu» statusunun veril-

məsi istiqamətində məsləhətləşmələr aparılır. Həkimlərin və müəllimlərin dövlət qulluğunun xüsusi növünə aid edilməsi nəzərdə tutulur ki, bunun üçün də qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi vacibdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyanın sədr müavini Vəfadar Misirovun sözlərinə görə, «bu məsələ təkcə Komissiyanın səlahiyyətində deyil, Nazirlər Kabineti bununla bağlı müvafiq qərar verməlidir. Hazırda bu istiqamətdə araşdırmalar və müzakirələr aparılır».

R.SADIQOV

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Mühasibat və vergi uçotu

Tarixən uçot anlayışı hələ insanların təsərrüfat fəaliyyətinə başladığı ilk dövrlərdə meydana çıxmışdır. Təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı aparılan əməliyyatların genişlənməsi və dövlət idarəçiliyinin yaranması cəmiyyətdə aparılan təsərrüfat əməliyyatlarının uçotunun pərakəndə deyil, ümumi qəbul olunmuş qaydalara uyğun şəkildə aparılmasını zəruri etmişdir. Bununla əlaqədar hər bir dövlətdə təsərrüfat uçotunun aparılmasının ümumi qaydaları müəyyənləşdirilmiş, uçot bir elm və norma yaradıcılığı kimi inkişaf etdirilmişdir.

XIX əsrin ortalarında səhmdar cəmiyyətlərinin inkişafı və vergitutma sahəsində baş verən dəyişikliklər nəticəsində vergi qanunvericiliyinin gücləndirilməsinə zərurət yaranmışdır. Bununla əlaqədar olaraq, dövlətin fiskal maraqlarının təmin edilməsi, dövlət xəzinəsinə vergilərin ödənilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədləri üçün mühasibat uçotunun məlumatlarının geniş şəkildə istifadə olunmuş və vergi qanunvericiliyinə vergi uçotunun aparılması ilə bağlı normalar daxil edilmişdir.

Dünyanın əksər ölkələrində mühasibat və vergi uçotunun aparılması məsələləri ayrı-ayrı qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir. Lakin buna baxmayaraq, hər iki sahənin qanunvericilikləri həmişə sıx əlaqədə olmuşdur. Belə ki, istənilən ölkənin vergi qanunvericiliyinə nəzər salsaq görərik ki, bu sahənin qanunvericilik aktlarında mühasibat uçotunun terminologiyasından geniş istifadə olunur. Belə terminlərə əsas vəsaitlər, qeyri-maddi aktivlər, mal-material ehtiyatları, balans dəyəri, amortizasiya, gəlir, xərc, mənfəət və s. aiddir. Vergitutma üçün mühasibat uçotunun əsas əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, onun materialları müəssisələrin dövrüyyəsi, mənfəəti və digər göstəriciləri barədə geniş məlumat əldə etməyə imkan verir. Bunlara baxmayaraq, vergi uçotunun aparılmasının prinsipləri, məqsədi və uçot göstəricilərini təsdiq edən sənədlərin siyahısı vergi qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilir.

Təcrübədə mühasibat və vergi uçotunun həm oxşar, həm də fərqli cəhətləri müşahidə olunur. Vergi uçotunun mühasibat uçotundan əsas fərqi ondan ibarətdir ki, vergi uçotunun aparılması sistemi vergi ödəyicisinin özü tərəfindən müəyyən edilir. Mühasibat və vergi uçotunun oxşar cəhətlərinə isə adətən aşağıdakılar aiddir:

- uçotun aparılmasının məcburiyyətinin qanunvericilikdə təsbit olunması;
- göstəricilərin pul vahidi ilə ölçülməsi;
- eyni uçot obyektinin olması;
- hesabların tərtibinin və təqdim olunmasının mütəmadiyyəti;
- təsərrüfat əməliyyatlarının sənədləşdirilməsinin məcburiyyəti;
- hesab məlumatlarının həm daxili, həm də digər istifadəçilər üçün nəzərdə tutulması.

Müxtəlif ölkələrin uçot sistemlərinin təhlili göstərir ki, ənənəvi olaraq mühasibat və vergi uçotu sistemlərinin iki əsas modeli tətbiq edilir. Bu modelərdən birincisi Avropa modeli adlandırılır. Uçot sistemini Avropa modelinə uyğun şəkildə quran ölkələrdə mühasibat və vergi uçotunun göstəriciləri bir-birindən fərqlənir. Bu modelə əsasən, mühasibat uçotu həm də fiskal uçot vəzifələrini yerinə yetirir. Avropa modeli ilkin olaraq XIX əsrdə Prussiyada yaradılmışdır. Göstərilən modelin əsas xüsusiyyətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, maliyyə hesabatları ilk növbədə dövlət vergi orqanlarının məqsədləri üçün tərtib olunur. Birinci modelə Almaniyanın, İsveçin, Belçikanın, İspaniyanın, İtaliyanın, İsveçrənin və Avropanın bəzi digər ölkələrinin uçot sistemləri aiddir.

Uçot sisteminin ikinci modeli ingilis-sakson modeli adlandırılır. Bu model mühasibat və vergi uçotunun müstəqil və fərqli uçot sistemlərini nəzərdə tutur. İkinci modelin konsepsiyası ilkin olaraq Böyük Britaniyada yaradılmışdır. Onun əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, mühasibat uçotu ilə müəyyən edilmiş balans mənfəəti vergitutma məqsədləri üçün müəyyən edilən mənfəətdən fərqlənir. İngilis-sakson modelinə ABŞ-in, Böyük Britaniyanın, Avstriyanın, Kanadanın, Niderlandın və bir sıra digər dövlətlərin uçot sistemləri aiddir.

Azərbaycanda tətbiq olunan uçot sistemi isə ingilis-sakson modelinə daha uyğun gəlir. Belə ki, mühasibat uçotunun qaydalarına əsasən hesablanan balans mənfəəti vergi qanunvericiliyinə uyğun qaydada müəyyən olunan mənfəətdən fərqlənir. Bu fərqi yaranması müəssisənin mənfəətinin vergitutma məqsədləri üçün məbləğinin müəyyən olunmasını tənzimləyən normaları əks etdirən «Müəssisə və təşkilatların mənfəət vergisi haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbulu ilə bağlı olmuşdur. Müəssisənin balans mənfəətinin hesablanması qaydasının onun mənfəətinin vergitutma məqsədləri üçün müəyyən olunması qaydasından fərqləndirilməsinə əsas verən normalar Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində də öz əksini tapmışdır. Bunlara gəlirdən çıxılmasına icazə verilən xərclərin növlərinin müəyyən edilməsini, bəzi gəlirdən çıxılan xərclərə məhdudiyətin qoyulmasını, bazar qiymətlərinin tətbiqini və s. bu kimi məsələləri tənzimləyən normaları aiddir.

Qeyd olunanlar belə bir nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, mühasibat uçotu ilə vergi uçotunun fərqli olması bir tərəfdən dövlətin fiskal məqsədlərinə xidmət edirsə, digər tərəfdən vergi ödəyicilərinin ikili uçotun aparılmasına və inzibətçilik xərclərinin artırılmasına şərait yaradır. Bu səbəbdən də, təsadüfi deyil ki, hər iki uçot sistemi uzlaşdıraraq optimal bir uçot sisteminin yaradılması məsələsi müzakirə və araşdırmalar obyektinə çevrilmişdir.

Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara dövlət qayğısı artır

Qanunvericilikdə edilmiş son dəyişikliklərə əsasən, valideynlərindən birini itirmiş və ikinci valideyni əlillik statusu almış şəxslərə vergi güzəştləri tətbiq edilir

Milli Məclis «Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında» Qanuna dəyişikliklər edəcək. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin parlamentə göndərdiyi qanun layihəsində valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların bələdiyyə və özəl ali, orta ixtisas məktəblərində ödənişli əsaslarla təhsil aldıkları müddətdə təhsil haqqı ödəməkdən azad olmalarını nəzərdə tutulub.

Dəyişikliklər qüvvəyə mindikdən sonra valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların təhsil haqları dövlət büdcəsindən ödəniləcək. Məllət vəkil, Milli Məclisin sosial siyasət

komitəsinin sədri Hadi Rəcəbli ötən həftə keçirilən komitə iclasında bildirmişdir ki, indiyə qədər bu qəbildən olan təxminən 365 nəfər təhsil haqqı ödənişindən azad olunmaları üçün müvafiq təşkilatlara müraciət etmişdir. Lakin bu müraciətlərin heç biri qəbul olunmamış və onların təhsil haqqı ödənişlərində və ya təhsillərini davam etdirmələrində ciddi problemlər yaranmışdır.

2009-2012-ci illərdə valideyni itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş 166 nəfər ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuşdur və hazırda təhsillərini davam etdirirlər. Onların 19 nəfəri ödənişli təhsil alır. Orta ixtisas təhsil müəssisələrində 128 nəfərdən

17-si təhsil haqqını ödəmək məcburiyyətindədir. Ödənişli oxuyan tələbələrin sayının azlığı onların təhsil haqqı problemləri ilə bağlıdır. Bu kateqoriyadan olan gənclər ali və ya orta ixtisas məktəblərində qəbul olunsalar da, ödənişlər ucabandan oxuya bilmirlər.

Qanun layihəsinin müzakirələri zamanı millət vəkilləri bildirmişlər ki, Azərbaycan Prezidentinin bu humanist addımı nəticəsində növbəti illərdə ali və orta ixtisas məktəblərində təhsil alan valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş tələbələrin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artacaq.

Qanun layihəsində bu güzəştin valideynlərindən birini itirmiş və ikinci valideyni əlillik statusu al-

mış şəxslərə də şamil olunması nəzərdə tutulur. Vergi Məcəlləsində edilmiş son əlavə və dəyişikliklərdə isə əlillik statusu olan fiziki şəxslərə vergi güzəştlərinin bir qədər də artırılması öz əksini tapmışdır: hər hansı maddəli işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəlirin 400 manat məbləğində azaldılması bu ilə qədər yalnız birinci və ikinci qrup müharibə əlillərinə aid edildiyi halda, 2013-cü il yanvarın 1-dən etibarən bu güzəşt bütün müharibə əlillərinə şamil olunur. Müharibə əlillərindən başqa, digər birinci və ikinci qrup kateqoriyaya daxil olan əlillərin də hər hansı maddəli işdən vergi tutulması olan aylıq gəliri 200 manat azaldılıb. Ötən illərdə bu güzəşt məbləği 100 manat idi...

Yeni Neft-Qaz Emalı və Neft-Kimya Kompleksinin tikintisinə başlanılacaq

Son 10-15 il ərzində ölkəmizdə karbohidrogen xammalının kəşfiyyatı və hasilatı, nəqli və satışı sahəsində sürətli inkişaf getsə də, onun emalının yaxşılaşması istiqamətində xüsusi dəyişikliklər baş verməmişdir. Bu baxımdan, istehsal edilən məhsulların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və çeşidinin genişləndirilməsi məsələlərinin həll edilməsinə köklü və kompleks yanaşma zərurəti yaranmışdır. Bunu nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti hökumətə müvafiq tapşırıqlar vermişdir. Ölkə başçısının tapşırığına əsasən, hazırda bu istiqamətdə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti Bakı şəhəri yaxınlığında yeni Neft-Qaz Emalı və Neft-Kimya Kompleksinin yaradılmasına dair ilkin təklifləri işləyib hazırlamış və hökumətə təqdim etmişdir. Kompleksin istismara verilməsi ilə Bakı və Sumqayıt şəhərlərində yerləşən qaz emalı, neft emalı və neft-kimya sahələri üzrə köhnə istehsal güclərinin istismardan çıxarılması və demontajı mümkün olacaq. Kompleksin qaz emalı zavodu, neft emalı zavodu, neft-kimya zavodu, enerji bloku kimi obyektlərdən ibarət olması nəzərdə tutulur.

Neft-Qaz Emalı və Neft-Kimya Kompleksi layihəsinin həyata

keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan milli, sosial, infrastruktur və mədəniyyət təminatlı kintiyə sahəsində də böyük nailiyyətlər qazanmış olacaq. Ölkəmizdə çoxlu sayda ən yeni texnologiyalar gətiriləcək ki, bu da istehsal olunacaq məhsulların keyfiyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərəcək. Bu zavodların fəaliyyətə başlaması Azərbaycanın bir çox məhsul və məmulatların idxalından yaxa qurtarmasına şərait yaradacaq, ölkə daxilində geniş çeşiddə məhsullar istehsal ediləcək.

Kompleksin tikintisi zamanı Bakı və Sumqayıt şəhərlərində böyük sahəli ərazilərin boşaldılması ilə mülki və sosial-məişət təminatlı obyektlərin istifadəsinə imkanlar yaranacaq. Xüsusi əhəmiyyət kəsb edən məqam isə ondan ibarətdir ki, yeni iş yerləri açılacaq, əhalinin məşğulluq strukturu keyfiyyətcə yaxşılaşacaq.

Dövlət Neft Şirkətinin rəhbərliyinin bildirdiyinə görə, 2013-2020-ci illərdə kompleksin tikintisində 14 mindən çox işçi qüvvəsinin çalışacağı gözlənilir və bu layihə gə-

ləcəkdə neft emalı sənayesinin inkişafına güclü tökan vermiş olacaq.

Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün böyük perspektivlər vəd edən yeni neft-kimya kompleksinin yaxın zamanlarda reallaşdırılması istiqamətində son iki il ərzində müvafiq sənədlər, rəy və təkliflər dünyanın ən qabaqçıl şirkətləri ilə birlikdə hazırlanmış və beynəlxalq banklar və investorlar tərəfindən qəbul edilmişdir. Ən müasir və ən yüksək texnologiyaların tətbiqi ilə tikiləcək yeni kompleksdə kimya və gübrə məhsullarının istehsalı məqsədilə yaradılacaq müəssisələrin fəaliyyəti üçün bu sahədə zəngin təcrübəyə malik olan «Exxon Mobile» (ABŞ), «Ineos» (İngiltərə), «Bassell» (Hollandiya), «Uhd» («Thyssen Krupp» - Almaniya), «Technip» (Fransa), KBR (İngiltərə) firmalarının müasir texnologiyalarından istifadə nəzərdə tutulmuşdur və müvafiq müqavilələr, əməkdaşlıq haqqında memorandumlar imzalanmışdır. Dünyanın ən müasir texnologiyaları əsasında yaradılacaq yeni neft-kimya kompleksi qeyri-neft sektorunun inkişafına, vergi daxilolmalarının həcmiminin artmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcək.

Rəşad SADIQOV

İnteraktiv vergi xidmətləri

Təcrübə göstərir ki, elektron xidmətlərdən daha səmərəli istifadə etmək üçün vergi ödəyicilərinin, ümumiyyətlə vətəndaşların müntəzəm məlumatlandırılmasına ehtiyac var. Buna nəzərə alaraq, Vergilər Nazirliyinin göstərdiyi elektron xidmətlər barədə təlimat səcyyəli silsilə yazıları diqqətinizə təqdim etməyi məqsədəuyğun hesab edirik...

POS-terminalın onlayn qeydiyyatı

POS-terminalın onlayn qeydiyyatı xidməti vergi ödəyicilərinin təsərrüfat subyektlərində quraşdırılmış POS-terminallar barədə məlumatların kommersiya bankları tərəfindən elektron qaydada vergi orqanlarına göndərilməsini, vergi orqanları tərəfindən onlara qeydiyyat nömrəsinin verilməsini və həmin məlumatların elektron formada bank ekvayerə göndərilməsini əhatə edir. Xidmət www.e-taxes.gov.az, www.e-gov.az ünvanında təqdim olunur və ödənişsizdir.

Elektron xidmətin göstərilməsi üçün POS-terminalın qeydiyyatı alınması barədə ərizə tələb olunur. Xidmətin təqdim edildiyi elektron ünvandan ərizələrdə olan məlumatlar interaktiv şəkildə bank ekvayer tərəfindən sistmə daxil edilir.

POS-terminalın qeydiyyata alınması ərizəsi Internet Vergi İdarəsi portalının «Onlayn Karguzarlıq» bölməsində

qeyd edilir. Bu məqsədlə «Yeni mürciət» düyməsi sıxılır və açılan pəncərədə

- «Kimə» siyahısından - Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi;
 - «Müraciətin növü» siyahısından - ərizə;
 - «Sənədin növü» siyahısından - POS-terminalın qeydiyyata alınması ərizəsi seçilir və «Qəbul» düyməsi sıxılır.
- Ekranı əməliyyatlar aşağıdakı

düclüqlə yerinə yetirilir:

- Vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VOEN) sistmə daxil edilir;
- Obyekt kodu seçilir;
- Bank ekvayerin adı sistem tərəfindən avtomatik müəyyənəndirilərək ekrana çıxarılır;
- Bank ekvayerin filiali seçilir (zərurət olduqda);
- Siyahıdan prosessinq mərkəzi seçilir;
- POS-terminalın seriya və nömrəsi sistmə daxil edilir.

Sonra daxil edilmiş məlumatların yoxlanılması üçün təsdiqləmə ekranı gəlir.

İstifadəçi məlumatların doğruluğuna əmin olduqda, onu təsdiqləmək üçün «Qəbul» düyməsini sıxır. Əks halda, imtina etmək üçün «İmtina» düyməsi basılır. Təsdiqdən sonra bank ekvayerin elektron ünvanına «POS-terminalın qeydiyyata alınması» ərizəsinin icraya qəbul edilməsi barədə bildiriş göndərilir.

Ərizə məlumatları sistmə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan sistmə qeydiyyata alınmış olur və ona 16-rəqəmli qeydiyyat nömrəsi verilir.

Sistem tərəfindən POS-terminalın quraşdırıldığı təsərrüfat subyekti üzrə vergi ödəyicisinin uçotda olub-olmadığı və həmin POS-terminalın digər obyektlərdə qeydiyyata olub-olmadığı yoxlanılır. Əgər yuxarıda göstərilən şərtlərdən birinə əməl olunmazsa, qeydiyyat ərizəsinin vergi orqanına göndərilməsi yol verilmir və bu barədə istifadəçinin ekranına mesaj verilir.

İmtinaya əsas olmadıqda POS-terminal qeydiyyata alınır.

POS-terminalın onlayn qeydiyyatdan çıxarılması

Bu xidmət vergi ödəyicilərinin təsərrüfat subyektlərində quraşdırılmış POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılması barədə məlumatların bank ekvayer tərəfindən elektron qaydada vergi orqanlarına göndərilməsini, vergi orqanları tərəfindən onların qeydiyyatdan çıxarılmasını və bu barədə məlumatların elektron formada bank ekvayerə göndərilməsini əhatə edir.

Bu xidmətin göstərilməsi üçün POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılması barədə ərizə təqdim edilir. Xidmətin təqdim edildiyi elektron ünvandan ərizələrdə olan məlumatlar interaktiv şəkildə

də bank ekvayer tərəfindən sistmə daxil edilir.

POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılması ərizəsi Internet Vergi İdarəsi portalının «Onlayn Karguzarlıq» bölməsində üzərindən işlənir. Bu məqsədlə «Yeni mürciət» düyməsi sıxılır və açılan pəncərədə

- «Kimə» siyahısından - Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi;
 - «Müraciətin növü» siyahısından - ərizə;
 - «Sənədin növü» siyahısından - POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılması ərizəsi seçilir və «Qəbul» düyməsi sıxılır.
- Ekranı əməliyyatlar aşağıdakı ardıcılıqla yerinə yetirilir:
- Vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VOEN) daxil edilir;
 - Obyekt kodu seçilir;
 - POS-terminalın seriya və nömrəsi seçilir;
 - POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılma səbəbi seçilir.

Sonra daxil edilmiş məlumatların yoxlanılması üçün təsdiqləmə ekranı gəlir. İstifadəçi məlumatların doğruluğuna əmin olduqda, onu təsdiqləmək üçün «Qəbul» düyməsini sıxır. Əks halda, imtina etmək üçün «İmtina» düyməsi icra edilir. Təsdiqdən sonra bank ekvayerin elektron ünvanına «POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılması» ərizəsinin icraya qəbul edilməsi barədə bildiriş göndərilir.

Ərizə məlumatları sistmə daxil edilərək istifadəçi tərəfindən təsdiqləndiyi andan sistmə qeydiyyata alınmış olur və ona 16-rəqəmli qeydiyyat nömrəsi verilir.

Sistem tərəfindən, ilk növbədə, qeydiyyatdan çıxarılan POS-terminalın həmin bank ekvayerə məxsus olması yoxlanılır. Bank ekvayer yalnız ona məxsus POS-terminalı qeydiyyatdan çıxara bilər. «Təsərrüfat subyekti ləğv edilmişdir» səbəbi ilə ancaq ləğv olunmuş təsərrüfat subyektlərində quraşdırılmış POS-terminalın qeydiyyatdan çıxarılmasına icazə verilir. «Yeni ilə əvəz edilir» səbəbi seçilməklə ancaq aktiv və fəaliyyətini dayandırmış təsərrüfat subyektlərində quraşdırılmış POS-terminalı qeydiyyatdan çıxarmaq olar. Əgər yuxarıda göstərilən şərtlərdən biri düz olmazsa, qeydiyyat ərizəsinin vergi orqanına göndərilməsi yol verilmir və bu barədə istifadəçinin ekranına mesaj daxil olur. İmtinaya əsas olmadıqda POS-terminal qeydiyyatdan çıxarılır.

AYTƏN

Neft Fondu qızıl ehtiyatlarını 30 tona çatdıracaq

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) 2013-cü ilin sonunadək qızıl ehtiyatlarının həcmi 30 tona çatdıracaqdır. Bunu «The Business Year: Azərbaycan 2013» jurnalına müsahibəsində ARDNF-in rəhbəri Şahmar Mövsümov bildirmişdir

ARDNF-in hazırkı investisiya siyasətinə əsasən, investisiya portfelinin beş faizə qədərini qızıl təşkil edə bilər.

Aktivlərin bu növünə investisiya qoyulmasına 2012-ci ilin fevralında başlanmış və ötən ilin sonunadək təxminən 15 ton qızıl əldə edilmişdir.

Ş.Mövsümovun sözlərinə görə, qızıl aktiv növü kiçik miqdarlı unikal xarakteristikaya malikdir ki, bu da sərmayədarların marağını daha çox cəlb edir.

Uzunmüddətli perspektivdə qızıl inflyasiyanın və valyuta risklərinin qarşısının alınması üçün səmərəli alət ola bilər. Bundan başqa, qızıl iqtisadi tənzimləmə zamanı maliyyə bazarlarında artan qiymət dəyişikliyinə müdafiəni təmin edir.

Neft Fondu fiziki qızıl London Qiymətli Metallar Bazarında əldə edir və onu JP Morgan Bankının London anbarında müvəqqəti saxlayır. Qızılın birinci partiyası ölkəyə bu il yanvarın 11-də, ikinci partiyası fevralın 1-də, üçüncü partiya isə martın 1-də gətirilmişdir.

Cari planlardan danışan Ş.Mövsümov qeyd etmişdir ki, 2012-ci il fondun dövlət qiymətli kağızlar, daşınmaz əmlak və qızıl bazarlarına daxil olması ilə yadda qalmışdır. Ötən il fond həm də valyuta portfelinin ekspozisiyasını genişləndirmişdir. Buraya Avstraliya dolları, Rusiya rublu və Türkiyə lirası daxil olmuşdur. 2013-cü ildə ARDNF bu istiqamətdə, həmçinin, investisiya portfelinin sonrakı diversifikasiyası üzrə işləri davam etdirəcəkdir.

ARDNF-in rəhbəri bildirmişdir ki, ekspozisiyanın dövlət səhmlərində olduğu kimi, xüsusi səhmlərlə də genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Biz daşınmaz əmlak sahəsində də mövqelərimizi möhkəmləndirəcəyik. Hazırda daşınmaz

əmlaka investisiya qoyuluşu üçün maraqlı kəşb edən yeni regionları öyrənir.

ARDNF-in investisiya strategiyasına uyğun olaraq, ötən ildən etibarən ilk dəfə fond investisiya portfelində

beş faizə qədərini qızıl investisiya edə bilər. Yeri gəlmişkən, «Cənubi Qafqazın və Mərkəzi Asiyanın gələcəyi ilə bağlı Strateji Dialoq» mövzusunda Dünya İqtisadi Forumunun (Davos Forumu) gedişində ARDNF-in başçısı Şahmar Mövsümov məlumat vermişdir ki, hazırda ARDNF-də toplanmış vəsait ölkə üzrə ümumi daxili məhsulun yarısına bərabərdir. Onun sözlərinə görə, fondada toplanmış vəsait kapital şəklində ölkənin hüduqlarından kənara yatırılır və əsas etibarilə infrastruktur layihələrinin icrasına yönəldilir.

Ölkə rəhbərliyinin iqtisadi strategiyası infrastruktur layihələrin icrasında fondun vəsaitindən istifadə olunmasına istiqamətlənmişdir. Yol infrastrukturunu təkmilləşdirilməsi, ölkə elektrik enerjisi ixracından onun ixracçısına çevrilməsi, yollar, məktəb binaları tikilir.

Ş.Mövsümov bu il ARDNF-in vəsaiti hesabına həyata keçiriləcək üç layihənin arasında özəl sektor üçün geniş imkanlar açacaq genişzolaqlı internetin inkişaf etdirilməsi layihəsinin adını çəkmişdir.

Qeyd edək ki, 2013-cü il yanvarın 1-nə olan məlumata görə, fondun aktivləri 34.129,4 milyon dollara bərabərdir.

Rəşad SADIQOV

Turizmin ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi 2 dəfə artıb

Azərbaycan Ümumdünya İqtisadi Forumunun turizm üzrə reyting cədvəlində 5 pillə irəliləyib

İqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafı məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər son illər Azərbaycanın turizm potensialının əhəmiyyətli dərəcədə güclənməsinə şərait yaratmışdır. Davamlı və tarazlı inkişafda, bütöçə gəlirlərinin formalaşmasında, vergi daxilolmalarının həcmi artırılmasında mühüm rol oynayan turizm sektorunda zəruri infrastrukturun formalaşdırılması diqqət mərkəzində saxlanılır. Ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, beynəlxalq əlaqələrin genişlənməsi, mədəniyyət və idman sahələrində əldə olunan nailiyyətlər turizm sahəsinin davamlı inkişafının təminatı təşkil edir. Son illər bu sahədə əldə olunan nailiyyətlər beynəlxalq təşkilatlar və maliyyə qurumlarının hesabatlarında da yüksək dəyərləndirilir. Ümumdünya İqtisadi Forumunun dünya ölkələrinin turizm sahəsində rəqabət qabiliyyətinə görə tərtib etdiyi reyting cədvəlində respublikamızın 5 pillə irəliləyərək 78-ci yerdə qərarlaşması bunun əyani göstəricisidir. İlaşırı tərtib olunan cədvəldə 140 ölkə arasında İsveçrə, Almaniya, Avstriya və İspaniya liderlər sırasındadır. Türkiyə məşhur kurortları ilə 4 pillə irəliləyərək 46-cı yerdə, Rusiya isə 4 pillə geriləyərək 63-cü yerdə keçib.

Hökumətin 2012-ci ilin yekunları üzrə Milli Məclisə təqdim etdiyi hesabat respublikamızın son 10 ildə turizm sahəsində əhəmiyyətli dərəcədə irəlilədiyini, mühüm nəticələrə imza atdığını göstərir. Ötən il ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən turizm şirkətlərinin sayı 200-ə, mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərinin sayı 506-yə çatıb (bu, 2003-cü illə müqayisədə 5 dəfədən çox artım deməkdir). Bütün bunların nəticəsi olaraq,

2012-ci ildə Azərbaycana gələn əcnəbi vətəndaşların sayı 2003-cü illə müqayisədə 2,4 dəfə artaraq 2 milyon 480 min nəfərdən çox olub. Son 10 il ərzində turizm sahəsində çalışan işçilərin sayında 2,9 dəfə, yerləşdirmə obyektlərində yerlərin ümumi sayında isə 3,3 dəfə artım olub. Göstərilən dövr üzrə ölkə üzrə ÜDM-də turizmin xüsusi çəkisi 2 dəfə artıb.

2012-ci ildə turizmin inkişafı ilə əlaqədar bir sıra əhəmiyyətli islahatların aparılması, müvafiq dövlət programının icrası, normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi Azərbaycanda turizm sənayesinin inkişafına imkan yaratmışdır. Hazırda respublikamızda 8 Turizm İnformasiya Mərkəzi fəaliyyət göstərir, 2013-2014-cü illərdə bu cür daha üç mərkəzin də

açılması nəzərdə tutulub.

Turizm sahəsinin ölkə iqtisadiyyatının əsas inkişaf dayaqlarından birinə çevrilməsinin təmin edilməsi məqsədilə dövlət başçısının sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında 2011-ci il «Turizm ili» elan edilmiş, «Azərbaycan Respublikasında 2010-2014-cü illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı» təsdiq olunmuşdur. Proqram çərçivəsində Azərbaycanın turizm potensialının bir çox beynəlxalq tədbirlərdə təbliği istiqamətində ardıcıl işlər görülür, respublikamız bu sahədəki imkanlarını tanımaq məqsədi ilə hər il 20-dən çox beynəlxalq sərgidə iştirak edir.

Mədəniyyət və turizm nazirinin müavini Nazim Səmədov hesab edir ki, turizm çoxfunksiyalı mahiyyəti ilə iqtisadi

katalizator rolunu oynayır. Onun sözlərinə görə, son illər turizmin inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi hesabına bu sektorda yeni iş yerləri yaranıb: «Əgər 2003-cü ildə turizm sahəsində çalışan işçilərin sayı 2678 nəfər idisə, 2012-ci ildə bu rəqəm təqribən 8 min nəfər olub. Analoji olaraq 2003-cü ildə ölkəyə 1 milyon 13 min 811 nəfər əcnəbi gəlmişdisə, 2012-ci ildə turistlərin sayı 2 milyon 484 min 148 nəfər təşkil edib. Bu müddətdə xarici turistlərin ölkəmizdə illik xərclədikləri pulun məbləği isə 57,7 milyon dollardan təqribən 1,3 milyard dollara yüksəlib. 2012-ci ildə respublikadakı 520 turizm obyektlərində 6150 nəfər işçi çalışıb. Bu irəliləyiş ilk növbədə turizm sahəsində dövlət siyasətinin, müvafiq dövlət proqramlarının uğurlu icrasının nəticəsində mümkün olub».

Son illər turizm infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlərin həyata keçirildiyini deyən Nazim Səmədov bunun müsbət nəticələr verdiyi qənaətinədir: «Son iki il ərzində Bakı şəhərində müasir standartlara uyğun dünyaca məşhur 5-ulduzlu «Kempinski», «Cumeirah», «Hilton», «Marriott» və «Four Seasons» kimi mehmanxanalar tikilmiş və istifadəyə verilmişdir. Hazırda paytaxt və regionlar üzrə 50-yə yaxın mehmanxana və ona bərabər tutulan yerləşdirmə obyektlərinin tikintisi gedir. İnşası davam etdirilən hotellər içərisində «Fairmont», «Rixos» və «Sheraton» kimi tanınmış beynəlxalq brendlər mövcuddur. Azərbaycan Respublikasında hazırda turizm sektorunda xüsusi razılıq əsasında 221 şirkət fəaliyyət göstərir».

Azərbaycanın son illərdə turizm sahəsində reallaşdırdığı ən böyük və sə-

mərəli layihələrdən biri də Qusar rayonunda yerləşən Şahdağ Qış-Yay Turizm Kompleksinin fəaliyyətə başlamasıdır. Ötən 3 ayda bu kompleks 60 mindən çox turist ziyarət edib. Tikintisi aparılan digər hotel komplekslərinin fəaliyyətə başlaması ilə Azərbaycan qış turizmi sahəsində regionun lider ölkələrindən birinə çevriləcək. N.Səmədovun sözlərinə görə, bu məqsədə çatmaq üçün əsas hədəflərdən biri də həmin obyektlərdə çalışacaq kadrların peşə səviyyəsinin yüksəldilməsidir: «Bu məqsədlə dövlət başçısının sərəncamları ilə 2006-cı ildə Azərbaycan Turizm İnstitutu və Mingəçevir Turizm Kolleci, 2011-ci ildə isə Azərbaycan Turizm İnstitutunun nəzdində Bakı Turizm Peşə Məktəbi fəaliyyətə başlayıb. Həmin təhsil müəssisələrində hər il kifayət qədər ixtisaslı məzun yetişdirilir. Bununla yanaşı, hər il nazirlik tərəfindən xarici mütəxəssislər dəvət edilərək Azərbaycanın turizm sektorunda çalışan işçilər üçün mehmanxana xidmətləri üzrə təlim-tədris və yerli icra orqanlarının öməkdaşları üçün kurslar təşkil edilir. Turizm İnstitutunun 600-ə yaxın məzunu indi ölkəmizdə bu sahənin inkişafı üçün yeni açılan hotel və şirkətlərdə peşəkarlar kimi çalışır».

Hazırda «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan turizminin 10 illik strategiyası hazırlanır. Azərbaycanda işgüzar turizmin inkişafı məqsədilə konqres bürosunun yaradılması, turizm sahəsində yeni standartların qəbul edilməsi və digər tədbirlər nəzərdə tutulur ki, bütün bunlar ölkə turizminin inkişafına yeni təkan verəcək.

Samir MUSTAFAYEV

Kreditlərin faiz dərəcələri düzgün göstərilməlidir

Respublika banklarının müxtəlif təyinatlı kredit təkliflərinin çoxalması, müəmmədi elan edilən kredit kampaniyaları bütün müsbət tərəfləri ilə yanaşı, müəyyən haqlı suallar da doğurmağa başlayıb. Söhbət təkcə arayırsız və girovsuz, yalnız şəxsiyyət vəsiqəsi ilə təklif olunan kreditlərin geri qaytarılmasında yaranan biləcəklərindən gəlmir. Müşahidələr həm də onu göstərir ki, bəzi banklar müştəri cəlb etmək xatirinə kreditlərin nominal deyil, effektiv faiz dərəcələrini elan edirlər. Bu isə faktiki olaraq müştərinin aldığı kreditlərin real faizləri barədə dürüst məlumat almaq imkanlarını məhdudlaşdırır. Yəni reallıqda daha yüksək faizlə verilən kreditlər reklam vasitələrində vətəndaşlara aşağı faizli kimi təqdim olunur.

Problemin ciddiliyini nəzərə alan Azərbaycan Mərkəzi Bankı ölkənin kommersiya banklarından bütün kreditlər üzrə faktiki illik faiz dərəcəsinin hesablanması və kredit müqavilələri, bütün reklam vəsaitlərində, aparılan reklam kampaniyalarında, internet resurslarında açıqlanmasını tələb edir. Mərkəzi Bank bir müddət əvvəl ölkədə fəaliyyət göstərən bütün banklara bununla bağlı müvafiq məktub göndərib. Məktuba faktiki illik faiz dərəcəsinin hesablanması metodologiyası da əlavə olunub. Metodologiyaya əsasən, faktiki illik faiz dərəcəsi hesablanan zaman kreditin əsas məbləği üzrə ödənişlər və kredit üzrə faizlər göstərilməlidir. Bundan başqa, kreditə görə komissiya haqqı, kredit hesa-

bının açılması və aparılması (xidmət olunması) ilə bağlı xərclər, o cümlədən kreditin nağdlaşdırılması xərcləri, təminatın (girovun) saxlanması ilə bağlı xərclər (təbiiq olunduqda), müqavilədə əks olunmuş sığorta və təminatın qiymətləndirilməsi xərcləri, hər bir fərdi kredit üzrə bankın təbiiq etdiyi digər inzibati xərclər və s. ödənişlər nəzərə alınmalıdır.

Artıq bir sıra banklar faktiki illik faiz dərəcəsinə açıq şəkildə təqdim etməyə başlamışlar və bəzilərində bu göstərici kredit növlərindən və müddətdən asılı olaraq illik 40-50%-dən yüksəkdir.

İqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov hesab edir ki, əhəliyə təklif olunan kreditlərin effektiv faiz dərəcələri ilə göstərilməsi bank etikasına ziddir. Çünki bu faiz dərəcəsi müştərinin ödəyəcəyi faizlər barədə əvvəlcədən dəqiq məlumat almasına imkan vermir: «Sadə bir misal: 1000 manatlıq kredit 12 ay müddətinə 30%-lə verilir, bunun effektiv faiz dərəcəsi 16,5% təşkil edir. Kreditin verilmə şərtlərinin effektiv faiz dərəcəsi ilə göstərilməsi müştərinin hüquqlarının pozulması deməkdir. Çünki müştəri krediti 16,5 faizlə götürdüyünü düşünür, faktiki olaraq 30%-lə ödəniş edir. Yəni müştəri effektiv deyil, nominal faizlə ödəniş edir. Bu baxımdan, Mərkəzi Bankın həmin tələbi tamamilə başadüşülüdür. Bütün hallarda banklar real hesablanan faizlər barədə müştərilərə dəqiq məlumat verməlidirlər. Təəssüf ki, banklar effektiv faiz dərəcələrindən daha çox müştəri cəlb etmək üçün istifadə edirlər. Doğrudur, effektiv faiz dərəcəsinin elan edilməsi qanunvericiliyə zidd deyil.

Çünki kredit dərəcələrini həm nominal, həm də effektiv faiz dərəcələri ilə göstərmək olar. Lakin bu, bank etikasına ziddir. Əksər Avropa ölkələrində banklar effektiv deyil, nominal faiz dərəcələrini elan edirlər. Çünki bu halda, müştəri kreditlərə görə ödəyəcəyi faizlər barədə daha dürüst məlumat əldə etmək imkanı qazanır. Hesab edirəm ki, Mərkəzi Bankın haqlı tələbindən sonra Azərbaycan bankları da kreditlərin faiz dərəcələri barədə müştərilərinə düzgün məlumat verməlidirlər».

Azərbaycanda kreditlərin faiz dərəcələrinin yüksək olmasına gəlinə, iqtisadçı ekspert bunu kommersiya banklarının cəlb etdikləri vəsaitlərin baha olması ilə izah edir: «Kreditlərin baha olmasının əsas səbəblərindən biri budur ki, bankların cəlb etdiyi kredit resursları bahalıdır. Ona görə də banklar daha yüksək faizlə kreditlər təklif etmək məcburiyyətində qalırlar. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda kommersiya banklarının cəlb etdikləri vəsaitlərin cəmi 5%-i Mərkəzi Bankın mərkəzləşdirilmiş kredit resurslarıdır. Digər 95% isə kənar mənbələr hesabına cəlb edilən vəsaitlərdir. Lakin bankların özündən asılı olan səbəblər də mövcuddur: kommersiya bankları Avropa banklarından kreditləri illik cəmi 11-12%-lə götürüdükləri halda, fiziki və hüquqi şəxslərə, vətəndaşlara 25-30%-lə təklif edirlər. Bundan başqa, depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi 8% olduğu halda, kredit faizləri bundan 3-4 dəfə yüksəkdir. Kredit faizlərinin yüksək olması həm də problemlı kreditlərin ildən-ilə çoxalmasına səbəb olur».

Xatırladaq ki, AMB İdarə Heyətinin qərarı ilə fəaliyyətdə olan bankların məcmu kapitalının, habelə yeni yaradılan banklar üçün nizamnamə kapitalının minimumuna təbiiq olunan tələb 2014-cü il yanvarın 1-dən 10 milyon manatdan 50 milyon manata qaldırılacaq. Mərkəzi Bank hesab edir ki, bu addım ölkə banklarının kapital bazasının gücləndirilməsi, onların beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, bank sektoruna olan etimadın daha da artırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Lakin qoyulmuş vaxtın başa çatmasına az vaxt qalmasına baxmayaraq, bir sıra banklar hələ də nizamnamə kapitallarını artırma bilməyiblər. V.Bayramov belə hesab edir ki, Mərkəzi Ban-

kın bu qərarı bankların kapitalaşmasını və onların rəqabətə davamlılığını gücləndirəcək, vətəndaşlar arasında etimadını daha da yüksəldəcək: «Nizamnamə kapitalının artması banklara olan ictimai inamın da yüksəlməsinə gətirib çıxaracaq. Bu addımın müəyyən bankların konsolidasiyasına - birləşməsinə səbəb olacağı da şübhəsizdir. Çünki heç də bütün bankların 50 milyon manatlıq nizamnamə kapitalı ilə bağlı tələbə əməl etmək imkanı yoxdur. Valyuta Fondunun hesablamalarına görə, bu qərar birləşmə yolu ilə bankların sayının qeyri azalmasına gətirib çıxara bilər».

Samir MUSTAFAYEV

İşçilərin icbari sığortalıması

2011-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minmiş «İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında» Qanuna əsasən, ölkədə fəaliyyət göstərən bütün işəgötürən təşkilat və müəssisələr öz işçilərinin icbari qaydada sığortalımalıdır. Sözügedən sığorta sinfi istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından sığorta olunanların həyatına və sağlamlığına dəyər zərər nəticəsində onların əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya ölümlə bağlı sığorta ödənişinin verilməsini nəzərdə tutur. Qanunda istehsalatda bədbəxt hadisə əmək funksiyalarını yerinə yetirərək xəyriyə icbari sığorta müqaviləsi bağlanımalı olan şəxsin bədən üzvlərinin, toxumalarının zədələnməsi ilə sağlamlığının qəflətən və kəskin pozulması halı kimi, peşə xəstəliyi isə əl-verişsiz və zərərli istehsalat amillərinin sığorta olunanın orqanizminə təsiri nəticəsində baş verən xroniki və ya kəskin xəstəliklər kimi müəyyən edilir.

Hüquqlardan istifadə

Əmək müqaviləsinin bağlanmaması işçini qanunvericilikdə müəyyən edilmiş hüquqlardan məhrum edir. Qanuna görə, sığorta olunanın qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada istehsalatdan ayrılmasında və ya istehsalatdan ayrılmaqla təhlükəsiz əmək metodlarına, əməyin mühafizəsi qaydalarına və təlimatlarına dair ödənişsiz təlim keçmək, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada sığortalının hesabına ilkin və vaxtaşırı icbari tibbi müayinələrdən keçmək, sığortalıdan və sığortaçıdan icbari sığorta ilə bağlı hüquqları və vəzifələri barədə ödənişsiz məlumat almaq, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək hüququ vardır.

Sığorta olunanın vəzifələri sırasına işə əməyin mühafizəsi qaydalarına və əməyin mühafizəsinə dair təlimatlara riayət etmək, əmək müqaviləsində və ya mülki-hüquqi müqavilədə nəzərdə tutulmuş vəzifələri yerinə yetirmək, icbari sığorta müqaviləsində göstərilmiş məlumatların dəyişməsi haqqında belə halların yaranacağı tarixdən 10 iş günündən gec olmayaraq sığortalıya məlumat vermək, eləcə də qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək daxildir.

Sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyənəndirilməsi məqsədilə müayinə edilməsi sığorta olunanın, sığortalının və ya sığortaçının müraciəti, yaxud qanunvericiliyə əsasən məhkəmənin qərarı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir. Sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta

olunanın əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyənəndirilməsi, o cümlədən həmin məqsədlə ilkin və təkrar müayinə edilməsi qaydası qanunvericiliklə müəyyən olunur.

Sığorta hadisəsi sığorta olunanın həmin hadisənin baş verməsinə yönəldilmiş məqsədli hərəkətlərinin nəticəsi olarsa, eləcə də sığorta olunanın əmək funksiyalarını icra edərkən alkoqollu içkilər, narkotik vasitələr və psixotrop, toksik və digər zərərli maddələrin təsirinə məruz qalması nəticəsində əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya kəskin xəstəliklərdən imtina edilir.

Sığorta yığımları və ödənişlərində artım var

Ötən il işçilərinin bu sığorta sinfi üzrə icbari qaydada sığortalayan müəssisələr tərəfindən sığorta şirkətlərinə 21 milyon 725 min 455,16 manat sığorta haqqı ödənilib. Sığorta şirkətləri isə baş verən qəza hadisələri səbəbindən 1 milyon 179 min 047,05 manat sığorta ödənişləri ediblər. 2011-ci ildə müqayisədə ötən il həm sığorta yığımlarında, həm də sığorta ödənişlərində artımın müşahidə olunduğunu görmək olar.

Yaxın zamanlarda bu sığorta sinfinin tənzimlənməsi icbari Sığorta Bürosu vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Bürodan verilən məlumat görə, istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta növünün tənzimlənməsinin icbari Sığorta Bürosu vasitəsi ilə həyata keçirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyə müvafiq dəyişiklik edilməsi gözlənilir.

Bədbəxt hadisə barədə məlumat elektron formada qəbul olunur

İşçinin baş verən sığorta hadisəsi zamanı sığorta haqqının alınması üçün baş verən hadisə barədə dövlət orqanlarının vaxtında məlumatlandırılması vacibdir. Bunun üçün Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi tərəfindən istehsalatda baş verən bədbəxt hadisə barədə aidiyyəti dövlət strukturuna operativ məlumatın verilməsi məqsədilə elektron xidmət istifadəyə verilib. Alınmış məlumat 20 gün müddətində icraya yönəldilir və baş vermiş hadisənin təhqiqatı aparılır. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin rəsmi internet saytı (www.mlsp.gov.az) üzərindən təqdim edilən xidmət ödənişindən və ondan fiziki və hüquqi şəxslər, dövlət orqanları istifadə edə bilərlər.

Onu da deyək ki, Dövlət Əmək Müfəttişliyi tərəfindən əmək bazarına nəzarət tədbirləri, qeyri-legal məşğulluğun aradan qaldırılması, işçilərə əmək müqaviləsinin bağlanması istiqamətində işlər aparılır...

AYTƏN

İKT-nin inkişafı ilə bağlı yeni milli strategiya hazırlanacaq

Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi (RİTN) 2013-cü ildə həyata keçirəcəyi işlərlə bağlı Tədbirlər Planı hazırlayıb. Plana əsasən, qarşıdakı aylarda informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) inkişafı üzrə strategiyanın hazırlanması, rabitə və internet xidmətləri tarixlərinin həmin xidmətlərin maye dəyərinə uyğunlaşdırılması üzrə tədbirlərin görülməsi, «Yüksək Texnologiyalar Parkı»nın fəaliyyətinin təşkili, «Elektron hökumət»in formalaşdırılması üzrə tədbirlərin davam etdirilməsi, elektron xidmətlərdən istifadənin kütləviliyinin artırılması üzrə fəaliyyətin genişləndirilməsi və bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub.

RİTN əsas tədbirlərdən biri kimi aprel ayında 2013-cü ilin «İKT ili» elan edilməsi ilə bağlı saytın yaradılmasını və fəaliyyətini təmin edəcək. Rabitə və informasiya texnologiyaları nazirinin müavini İltimas Məmmədovun sözlərinə görə,

«İKT ili» ilə əlaqədar operativ və dinamik şəkildə təşviqat xarakterli məlumatlar yerləşdiriləcək. Ən mühüm hədəflərdən biri İKT-nin inkişafı üzrə yeni strategiyanın hazırlanmasıdır. İ.Məmmədov qeyd edib ki, yeni milli strategiyanın əsas məqsədi informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından geniş istifadə olunmaqla ölkənin inkişafına kömək məqsədilə informasiya cəmiyyətinə keçidi təmin etməkdir.

Milli strategiya İKT-dən istifadə etməklə sosial yönümlü sahələrin inkişaf etdirilməsi, telekommunikasiya infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, elektron hökumət, elektron iqtisadiyyatın formalaşdırılması, elmi-texniki və istehsal potensialının yüksəldilməsi, informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması kimi strateji istiqamətləri əks etdirəcək. Sənədin

hazırlanmasında cəmiyyətin tələbləri, qabaqcıl dünya təcrübəsi nəzərə alınacaq. Ölkənin inkişafına, demokratik cəmiyyət quruculuğuna, Azərbaycanın beynəlxalq aləmə inteqrasiya olunmasına xidmət edəcək milli strategiya İKT-nin inkişaf hədəfləri ilə bağlı əsas baza sənədi olacaqdır, bu sahə ilə bağlı hazırlanacaq mühüm proqram və layihələri dəstək xarakteri daşıyacaq.

Yüksək Texnologiyalar Parkı...

RİTN-in 2013-cü il ərzində ən böyük layihələrindən biri Yüksək Texnologiyalar Parkının («YT Park») yaradılması olacaqdır. Bu tip parklar ölkədə innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabətqabiliyyətli sənaye istehsalının inkişafı üçün münbit şərait yaratmaq, bu sahədə sahibkarlığın dəstəklənmək, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafını təmin etmək və əhalinin istehsal sahəsində məşğulluğunu artırmaq üçün mühüm rol oynayacaq. Artıq layihənin icrası məqsədilə ərazi seçilib və Sumqayıt şəhərində «YT Park»ın yaradılması işlə-

artırılacaq. Elektron səhiyyə, elektron təhsil, elektron satınalma, elektron turizm, elektron notariat, elektron mədəniyyət, elektron arxiv, elektron məhkəmə, elektron ticarət, elektron ödəmə həllərinin tətbiqinin genişləndirilməsi, «ASAN xidmət» mərkəzlərində göstərilən xidmətlərin elektronlaşdırılması üzrə tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Ümumilikdə, «E-hökumət»in dinamikliyinin artırılması ilə bağlı sistemli işlərin görülməsi də əsas tədbirlər sırasındadır. Bununla yanaşı, regionlarda genişzolaqlı internet xidmətlərindən istifadənin genişləndirilməsi üzrə pilot layihənin həyata keçirilməsi, ictimai yerlərdə ödənişsiz «WiFi» zonalarının yaradılması ilə bağlı tədbirlərin görülməsi də planlaşdırılır.

İKT üzrə Fondun fəaliyyət istiqamətləri

Bu il İKT-nin İnkişafı Dövlət Fondu fəaliyyətə başlayacaq və mühüm investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsini təmin edəcək. Fondun vəsaitləri İKT sahəsinin inkişafının prioritet istiqamətləri üzrə investisiya və müsabiqə layihələrinin maliyyələşdirilməsinə, eləcə də İKT sahəsində fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərin nizamnamə kapitalındakı iştirak payına, müddətli investisiya qoyuluşuna yönəldiləcək. İKT sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin investisiya layihələri müvəkkil banklar və bank olmayan kredit, təşkilatları vasitəsilə güzəştli kreditlər şəklində maliyyələşdiriləcək. Sahibkarlara verilən kreditlər, layihələrin maliyyə tutumundan asılı olaraq, kiçik, orta və böyükhəcmli olacaq. Kiçikhəcmli kreditlərin məbləği 10 - 50 min manat, orta-həcmli kreditlərin məbləği 50 - 500 min manat, böyükhəcmli kreditlərin məbləği isə 500 min - 5 milyon manat təşkil edəcək. Sahibkarlar dövlətin verdiyi kreditləri müəyyən edilmiş müddət ərzində geri qaytarmalıdır. Fond kiçikhəcmli kreditlərin qaytarılması üçün 3 il, orta-həcmli kreditlərin qaytarılması üçün 5 il, böyükhəcmli kreditlərin qaytarılması üçün isə 10 il müddət müəyyən edib. Sahibkarlar üçün kreditlərin illik faiz dərəcəsi 1 faiz müəyyən edilib.

Fond yeni innovativ layihələrin reallaşması üçün yüksək biliklərə malik mütəxəssislərə üstünlük verəcək. Kadr potensialının gücləndirilməsi, xarici mütəxəssislərlə birgə araşdırmaların aparılması, güclü menecment bazasının yaradılması, intellektual biznesin inkişafı Fondun əsas fəaliyyət istiqamətlərini təşkil edəcək.

Elbrus CƏFƏRLİ

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi

Hüquqi şəxslər üzrə 1N^o-li Əlavənin tərtib olunmasında mühasibat uçotu məlumatlarının düzgün yerləşdirilməsi

Əvvəli ötən sayımızda

Səfir 2.1.2 «Hesabat dövrünün xalis mənfəti»

«dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda: Bu sütunda əks etdirilməli olan məbləğlər mühasibat uçotunda verilən ikili yazılışlardan çox asılıdır və əsasən 80 №-li hesabat kredit dövrü üzrə illik yekun məbləği əks etdirilir. Məsələn, DB46 - KR80, DB48 - KR80, DB47 - KR80, DB83 - KR80, DB10 - KR80 yazılışları. Bu, o halda mümkündür ki, 80№-li hesabat kreditində əks etdirilən məbləğlər sadələşdirilmiş vergi və digər vergilər çıxıldıqdan sonra nəzərə alınsın. Daha aydın olması üçün bir misala baxaq.

Xidmət göstərilməsi ilə məşğul olan müəssisənin hesabat dövründə əməkhaqqı xərcləri 2000 manat, sosial sığorta ayırmaları 440 manat, material xərcləri 1500 manat, könər təşkilatlardan qəbul edilən xidmətlərin dəyəri 700 manat, torpaq vergisi 360 manat, sifarişçilərə xidmətlərin göstərilməsindən hesablanan gəlirlər 7000 manat, könər təşkilata verilmiş yardımlar 400 manat, elan edilmiş (hesablanmış) dividendlər 1000 manat, sifarişçi-

lərdən daxil olan vəsait 6000 manat olmuşdur. Bu hada ikili yazılışlar aşağıdakı kimi olacaqdır (*bax: cədvəl 1*).

Sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinə ikili yazılışları elə vermək tövsiyə olunur ki, 80№-li hesabat kreditində yalnız xalis mənfətin məbləği formalaşsın. Yəni xalis mənfətin məbləğinin formalaşmasında müstəsna hesab edilən xərcləri 20№-li hesabatda uçota almaq məsləhətdir. Bəzən mühasiblər gəlirdən çıxılan vergilərin məbləğine DB20 - KR68 əvəzinə DB80 - KR68 ikili yazılış da verirlər. Bu yazılışlar səhv olmasa da, işi çətinləşdirir birlər. Belə halda, Əlavədə 80№-li hesabat kredit qalığı daxil olan xalis mənfəət kimi götürülməlidir və bu zaman ikili yazılışlar aşağıdakı kimi olacaqdır (*bax: cədvəl 2*).

Bu halda 2.1.2-ci sətirin «dövr ərzində daxil olmuşdur» sütununda 80№-li hesabat kredit qalığının məbləği (2360 - 360 - 240 = 1760 manat) əks etdirilir.

Bəzən 80№-li hesabat debetinə ikili yazılış edilməli olan təsərrüfat hadisələri baş verə bilər. Məsələn, hesabat ilində alınması mümkün olmayan debitor borclar hesab edilən məbləğlər (DB80 - KR62), veril-

miş yardımlar (DB80 - KR76, 50, 51), itkilər üzrə mənfəi məbləğlər (DB80 - KR84) və sair. Bu əməliyyatlar üzrə yaranan məbləğlərə müvafiq hesabların krediti və 80№-li hesabat debeti üzrə ikili yazılışlar verilir. Bu ikili yazılışlar nəticəsində 80№-li hesabat debeti üzrə yekun məbləğ Əlavədə xalis mənfətin silinməsi kimi nəzərə alınmalıdır. Bu məbləğlər mənfətin məbləğinin azaldılaraq hesabat ilində xalis mənfətin formalaşması kimi qəbul edilməlidir.

«**təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir**» sütununda: *Təqdim edilmişdir:* boş saxlanılır. *Silinmişdir:* burada hesabat ilində 80№-li hesabat debet dövrü üzrə illik yekun məbləğini əks etdirəcək cədvəl 1-də olduğu kimi verilmişdir. *Ləğv edilmişdir:* boş saxlanılır.

Cədvəl 1-də göstərilən əməliyyatlar üzrə məbləğlər dövrü cədvəlində aşağıdakı kimi olacaqdır (*bax: cədvəl 3*).

Belə olan halda, həmin göstəricilər bəyannamənin Əlavəsində aşağıdakı kimi əks etdirilməlidir (*bax: cədvəl 4*).

Ardı növbəti sayımızda

Cədvəl 1

Əməliyyatların məzmunu	Debet	Kredit	Məbləğ
Hesablanmış əməkhaqqı xərcləri	20	70	2000
Hesablanmış sosial sığorta haqqı – 22%	20	69	440
Material xərcləri	20	10	1500
Könər təşkilatlardan qəbul edilən hesabatlanmış xidmətlərin dəyəri	20	60	700
Torpaq vergisi hesablanıb	20	68	360
Sadələşdirilmiş vergi hesablanıb (6000 x 4%)	20	68	240
Xərclər silinir	46	20	5240
Sifarişçilərə göstərilən xidmətlərin dəyəri	62	46	7000
Xalis mənfəət uçota alınır	46	80	1760
Könər təşkilata yardım hesablanıb	80	76	400
Təsisçilərə dividend hesablanıb	80	75	1000
Sifarişçilərdən pul daxil olub	51	62	6000

Cədvəl 2

Əməliyyatların məzmunu	Debet	Kredit	Məbləğ
Hesablanmış əməkhaqqı xərcləri	20	70	2000
Hesablanmış sosial sığorta haqqı – 22%	20	69	440
Material xərcləri	20	10	1500
Könər təşkilatlardan qəbul edilən hesabatlanmış xidmətlərin dəyəri	20	60	700
Xərclər silinir	46	20	4640
Sifarişçilərə göstərilən xidmətlərin dəyəri	62	46	7000
Mənfəət uçota alınır	46	80	2360
Torpaq vergisi hesablanıb	80	68	360
Sadələşdirilmiş vergi hesablanıb (6000 x 4%)	80	68	240

Cədvəl 3

Hesab №-si	Hesabatın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qalığı		2012-ci ildə dövrü		01 yanvar 2013-cü il tarixə qalığı	
		Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
80	Mənfəət və zərərler			1400	1760		360
	Cəmi ehtiyatlar üzrə			1400	1760		360

Cədvəl 4

Göstəricilər	Dövr ərzində daxil olmuşdur, manatla	Təqdim edilmişdir, silinmiş, ləğv edilmişdir, manatla	Hesabat dövrünün sonuna, manatla
2.1.2 Hesabat dövrünün xalis mənfəti	1760	Təqdim edilmişdir: Silinmişdir: 1400 Ləğv edilmişdir:	360

vergi təqvim

APREL						
I	II	III	IV	V	VI	VII
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüylə halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

- 1 aprel - «1», «2», «5» və «7».
- 15 aprel - «(1) və (2)».
- 22 aprel - «(1-1)», «3», «4», «8», «9», «10.1», «10.2», «10.3» və «11».

«1» - **Gəlir vergisi:** Gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənbəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər, ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunması nəzərdə tutulmayan (tutulması mümkün olmayan) gəlirləri olan fiziki şəxslər, yaxud Azərbaycan Respublikasının hüddullarından kənar gəlir, o cümlədən royaltidən gəlir əldə edən rezident fiziki şəxslər hesab edilən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin vaxtadək illik gəlir üzrə son hesablama aparmaqla (carı ödəmələr nəzərə alınmaqla) gəlir vergisini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«2» - **Mənfəət vergisi:** Mənfəət vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. Mənfəət vergisinin ödəyicisi hesab edilən rezident müəssisələr, habelə Azərbaycan Respublikasında daimi nümayəndəliyi olan, vergiyə cəlb olunan gəliri Azərbaycan mənbəyindən olan və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi tutulmayan qeyri-rezidentlər hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq son hesablama aparmaqla (carı ödəmələr nəzərə alınmaqla) vergini ödəyir və qeydiyyatda olduğu vergi orqanına bəyannamə təqdim edir.

Bələdiyyə müəyyənləşdirilən müəssisələr mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə), digər müəssisələr isə dövlət büdcəsinə ödəyir.

«(1) və (2)» - **Gəlir və mənfəət vergisi:** Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ilidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə müəyyənləşdirilən müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyir. Cari vergi ödəmələri vergi illi üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün metoddan birinə uyğun müəyyənləşdirir.

Birinci metod: Hər rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğində müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdəki gəlirin məbləğini keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyən edilir.

Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirəməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dən gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat verməyi halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmamalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

«(1-1)» - **Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə):** Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabat dövrü rübdür. Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkətlərinə, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanan gəlir vergisi barədə «Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi» hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidir.

«3» - **Əlavə dəyər vergisi:** ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hesabat dövrü üçün təqdim etdikdən sonra, sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - **Aksiz vergisi:** Aksizlər üzrə hesabat dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabat dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabat dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«5» - **Əmlak vergisi:** Müəssisənin əmlak vergisi üçün hesabat dövrü təqvim ili sayılır. Əmlak vergisinin ödəyicisi olan müəssisə əmlak vergisinin illik bəyannaməsini hesabat ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına verir və vergini həmin müddətdə hesablanmış vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«6» - **Mədən vergisi:** Mədən vergisi üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabat ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarılıdığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kəpik-kirə-

mit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«9» - **Sadələşdirilmiş vergi:** Sadələşdirilmiş vergi üzrə hesabat dövrü rübdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxs hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«10.1» - **Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində vergi tutan ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin bu ödəmələr üzrə hesabat dövrü vergi illi, digər vergi ödəyicilərinin hesabat dövrü isə rübdür. Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə hesabat rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - **Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə aparılan ödəmələrdən ödəmə mənbəyində tutulan verginin hesabat dövrü rübdür. Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığorta haqları ödəyən sığortaçıları fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı və hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - **Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:** ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyicilərinin muzdlu işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabat dövrü rübdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı digər ödəmələri verərkən bu gəlirdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməsi rübdən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürülməli və həmin müddətdə bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - **Dövlət rüsumu:** Dövlət rüsumu üzrə hesabat dövrü rübdür. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərkən iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları işə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülməlidir.

«Dövlət rüsumu haqqında» Qanunda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dək dövlət rüsumunun tutulması barədə hesabatları vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, sərbəst auditor

Audit

Minimum aylıq əməkhaqqının tətbiqi

Əməkhaqqının minimum məbləğinin qanuni müəyyənləşdirilən həddinin təsiri nəticəsində işçi qüvvəsinin təklifi və ya ona olan tələbat dəyişə bilər. Bunun nəticəsində ya tələbat nisbətən təklifin artıqlığı əmələ gəlir, ya da işə düzəlmək istəyənlərin sayı mövcud vakan-siyaların sayından çox olaraq işsizlik əmələ gətirir.

Son 5 il ərzində (2007-2013) Azərbaycanda minimum aylıq əməkhaqqının məbləği artan dinamika üzrə 2007-ci ilin fevral ayından 50 manat, 2008-ci ilin yanvar ayından 60 manat, 2008-ci ilin sentyabr ayından 75 manat, 2010-cu ilin sentyabr ayından 85 manat və 2011-ci ilin dekabr ayından 93,50 manat təyin olunmuşdur.

Həyata keçirilən audit zamanı təsərrüfat subyektləri arasında işçilərə verilən (hesablanan) əməkhaqqının məbləğinin qanunla müəyyənləşdirilən minimum aylıq əməkhaqqının məbləğinə ya bərabər, ya da həmin həddə daha yaxın məbləğdə olması ilə rəstləşir. Əsasən özlə sektorunda əmək haqlarının aşağı təyin edilməsinə rast gəlmək olar. Aylıq əməkhaqqının minimum məbləğini əsas götürməklə işgötürənlərin işçiyə aşağı əməkhaqqı təklif etməsinin nə dərəcədə qanunlara uyğun olmasını aydınlaşdırmaq üçün qanunvericiliyin tələbləri nəzərə alınmalıdır.

İlk olaraq Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin 25-ci «Əməyin ödənilməsi normaları» fəslində 154-171-ci maddələrin tələblərinə əməl olunmalıdır. Məcəllənin 155-ci maddəsində göstərilir ki, minimum əməkhaqqı - iqtisadi, sosial şərait nəzərə alınmaqla qanunvericiliklə ixtisasız əməyə və xidmətə görə aylıq əməkhaqqının ən aşağı səviyyəsini müəyyən edən sosial normativdir. Aylıq iş vaxtı normasını işləmiş və əmək funksiyasını yerinə yetirmiş işçinin aylıq əməkhaqqı dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş minimum əməkhaqqı məbləğindən aşağı ola bilməz. Əməkhaqqı sistemi ilə nəzərdə tutulan mükafatlar, əməkhaqqına əlavələr, artımlar, habelə iş vaxtından könər vaxtlara görə işləməyə görə verilən ödəmələr və digər ödəmələr minimum əməkhaqqının məbləğinə daxil edilmir.

Göründüyü kimi, minimum əməkhaqqı ixtisasız əməyə və xidmətə görə təyin edilən haqdır. Burada ixtisasız

əməyə cəlb olunan işçi anlayışının izahına ehtiyac yaranır. Adətən, fəhlə kateqoriyasından olan işçilərin ixtisasları olmadığına görə, onlara minimum əməkhaqqı verilməlidir. Məsələn, abadlaşdırma üzrə fəhlə, arabaçı, bağban, qapıçı və sair.

Əmək Məcəlləsinin 156-cı (əməyin ödənilməsi və onun dərəcələrinin müəyyən edilməsi) maddəsində göstərilir ki, yerinə yetirilmiş işlərin müvafiq tarif (ödəniş) dərəcələrinə aid edilməsi, işçilərə peşə (vəzifə) adlarının və tarif (ödəniş) dərəcələrinin müəyyən edilməsi qüvvədə olan tarif-ixtisas sorğu kitabçalarına uyğun olaraq həyata keçirilir. Məsələn, «Fəhlə peşələri və işlərin vahid tarif-ixtisas sorğu kitabçası» və «Bütün sahələr üçün ümumi olan qulluqçu vəzifələrinin vahid tarif-ixtisas sorğu kitabçası»ndan istifadə etməklə işçilərin peşə və ya vəzifə adlarını və əməyin ödəniş dərəcələri diapazonunu müəyyən etməyə və qanunvericiliyin tələbinə uyğun əməkhaqqının məbləğini təyin etmək olar.

Əməkhaqqı təyin edilən zaman Əmək Məcəlləsinin 157-ci maddəsinin tələbi də nəzərə alınmalıdır. Bu maddəyə görə, tarif (vəzifə) maaşı - işin mürəkkəbliyi, əməyin gərginliyi və işçinin ixtisas səviyyəsinə görə müəyyən edilən əməkhaqqının əsas hissəsidir.

İşgötürənlər unutmamalıdır ki, minimum əməkhaqqının əsas mahiyyəti odur ki, insanın fizioloji olaraq minimal tələbatını ödəmək mümkün olsun və bunun nəticəsində insan fiziki cəhətdən sağ qala və ya yaşaya bilsin. Minimum aylıq əməkhaqqı barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamının tətbiqinin mahiyyətində az təcrübəli və aşağı ixtisaslı yeni işçilərin, yeni işə başlanmış ixtisasız yeniyyətələrin maraqlarının qorunması durur. Əhali arasında işsizlərin əksəriyyəti məhz az təcrübəli və aşağı ixtisaslı yeni işə başlanmış ixtisasız yeniyyətələr olduğundan, onların məşğulluğunda, yəni işə cəlb olunmalarında minimum əməkhaqqının müsbət rolu vardır.

Ona görə də iş yerlərində ixtisaslı, müəyyən təcrübəli, stajlı işçilərə aşağı əməkhaqqının tətbiq olunması vərdişlərindən çəkinməli və əmək haqlarının real səviyyəyə çatdırılmasına nail olmaq lazımdır.

beynəlxalq panoram

ABŞ-da «vergi azadlığı günü» gecikir

Amerikanın «Tax Foundation» qeyri-hökumət təşkilatı aprelin əvvəlində növbəti hesabatı haqqında açıqlama yaymışdır. Açıqlamada bildirilir ki, bu il ABŞ-da «vergi azadlığı günü» aprelin 18-nə düşəcək, bu isə keçən illə müqayisədə beş təqvim günü gecikmə deməkdir.

«Vergi azadlığı günü» - mücorred iqtisadi göstəricidir, orta statistik işçinin bütün il boyu öz vergi öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün neçə gün işləməli ol-

duğunu ifadə edir. «Tax Foundation» təşkilatı ekspertlərinin hesablamalarına görə, 2013-cü il üçün bu göstərici 108 gün təşkil edir. Başqa sözlə, orta Amerika vətəndaşı bu il illik vergi yükünü ödəmək üçün 108 gün işləməlidir. Bu yanaşmaya əsasən, ilin sonuna qədər bütün ölkə üzrə fərdi vergi ödəyicilərinin vergi öhdəlikləri ümumilikdə təxminən 4,22 trilyon dollar təşkil edir.

«Vergi azadlığı günü»nün tarixinin hesablanmasında ekspertlər

ənənəvi olaraq ölkənin büdcə kəsinin aradan qaldırılması üçün düzəlişi nəzərə alırlar, əgər bu da nəzərə alınmış olsaydı, 2013-cü ildə ABŞ-da «vergi azadlığı günü» mayın 9-na düşərdi. «Tax Foundation» təşkilatının aparıcı ekspertlərindən olan Uilyam MakBrayt hesabatın nəticələrini şərh edərkən bildirmişdir: «...amerikalıların 2013-cü ildə ödəyəcəkləri vergilərin məbləği ərzaq məhsullarına, paltara və kommunal xərclərə ödəyəcəkləri məbləğdən artıq olacaq».

Avropa bank əmanətlərinə vergini artırır

Kiprdə başlayan bank tətəllümləri avrozonanın digər ölkələrinə də sirayət etməkdədir. Avropa Birliyi (AB), Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) və Avropa Stabiləşdirmə Fondunun (ASB) bir sıra ölkələrə ayırdığı kreditlərin əvəzində tələb etdiyi şərtlər onların maliyyə-bank sektoruna daha ağır fəsadlar göstərməyə başlayıb. Xüsusilə də Kiprdə borc böhranını aradan qaldırmaq məqsədilə ayrılan 10 milyard avro həcmində kredit paketinin qarşılığında hökumətin qəbul etdiyi qərarlar, bank sistemi ilə yanaşı, sosial bölmədə də insanların narazılığını gücləndirib. AB və BVF-nin diktəsi ilə Kiprdə qüvvəyə minən yeni qaydalar əsasən, ölkə banklarındakı əmanətlərə təbiiq olunan gəlir vergisi keyli artırılıb: bu ölkənin banklarındakı 100 min avroyadək əmanətlərə 6,75%, həmin məbləğdən yuxarı olan əmanətlərə isə 9,9% vergi dərəcəsi təbiiq olunub. Hökumət bu yolla 10 milyard avro əldə edərək böhrana düşmüş bankları yenidən maliyyələşdirmək, ölkənin müflisləşərək avrozonadan çıxarılmasının qarşısını almaq niyyətində olduğunu bəyan edir.

Avropa Birliyinin bu təkliflərinin digər avrozonada ölkələrində - Yunanıstan, Şimali İrlandiya, İspaniya, Portuqaliya banklarındakı əmanətlərə də təbiiq olunması gündəmdədir. Artıq bu ölkələrin vətəndaşları öz depozitlərinin taleyindən narahatlıq keçirməyə başlayıblar və ictimai fikirdə kapitalların İsveçrə və Böyük Britaniya banklarına «daşınması» barədə ideyalar ortaya gətirilməkdədir. Kiçik əmanətçilərin isə pullarını banklara deyil, qiymətli əşyalar almağa yönəldəcəyi istisna olunmur...

Bank əmanətlərinə təbiiq olunan yüksək vergi dərəcəsi bank əmanətçilərinin öz depozit hesablarından pullarını çıxarmasına rəvac verir. Bu tendensiyanın qarşısını almaq üçün Kiprin Mərkəzi Bankı kommersiya banklarına müddəti tamam olmayan depozitlərin qaytarılmasına qadağa qoyub. Məsələ bundadır ki, Avropanın bir sıra banklarında əcnəbilərin, xüsusilə də Rusiya iş adamlarının böyük həcmdə kapitalları var. Ekspertlərin rəyinə görə, təkcə Kiprin banklarındakı ümumi depozit portfelində rusların əmanətlərinin çəkisi 30%-dən çoxdur. Rusiya şirkətlərinin digər Avropa banklarında 50 milyard dollardan çox vəsaitinin olması da istisna edilmir. Hazırda Avropada hökm sürən bu tendensiya avrozonada bankların gələcəyi üçün nikbin vəd ver-

mir və əhalinin banklara olan inam və etibarının itməsinə gətirib çıxara bilər...

Azərbaycanda vəziyyət

Ölkə qanunvericiliyinə əsasən, əhalinin banklarındakı depozitlərinə vergi təbiiq olunmur. Əmanətlərin vergidən azad olunması ölkədə bank sisteminin maliyyə vəziyyətinin gücləndirilməsi, əhalinin banklara depozit qoyuluşlarını stimullaşdırmaq məqsədi daşıyır. «Banklar və digər kredit təşkilatları tərəfindən fiziki şəxslərin əmanətləri üzrə ödənilən faizlərin gəlir vergisindən azad edilməsi haqqında» Qanun vətəndaşların banklara əmanət qoyuluşlarının həcmi artmasına hüquqi təminat və stimulaşdırma yaradır. Bank sektoruna təbiiq edilən vergi güzəştləri bankların kapitallaşmasına şərait yaratmaqla yanaşı, əhalinin dividend əldə etmək imkanlarına da müsbət təsir göstərib. Bunun nəticəsidir ki, son bir ildə banklara əmanət qoyuluşlarının həcmi 200 milyon manatdan çox artıb. Hesablamalara görə, əhalinin banklardakı əmanətlərindən illik əldə olunan dividendlərin ümumi həcmi təxminən 500 milyon manat təşkil edir. Hazırda əhalinin banklardakı əmanətlərinin həcmi təxminən 5 milyard manat təşkil edir.

«Moody's» beynəlxalq reyting agentliyinin mütəxəssisləri Azərbaycanın bank sisteminin depozit qoyuluşlarına görə çox əlverişli olduğunu bildirirlər. Bir müddət əvvəl qurum Avropanın bank sektoru ilə bağlı təhlillərində respublikamızın depozit bazarına da diqqət ayıraraq Azərbaycanı hər il əhalinin banklara yerləşdirdiyi əmanətlərin artımının hiss olunduğunu qeyd etmişdi. «Moody's» bu faktorun Azərbaycan banklarının kapitallaşmasına yaxşı təsir göstərdiyi qənaətinə gəlir. Agentliyin ekspertlərinin qənaətinə görə, bank sisteminin maliyyə ehtiyatlanması və kapitallaşma siyasətinin davam etdirilməsi, likvidlik göstəricilərinin artırılması, kredit portfelinin keyfiyyətinə nəzərdən gücləndirilməsi, risk yaradacaq faktorların aradan qaldırılması ilə bağlı həyata keçirilən siyasət yaxşı qiymətləndirilə bilər. Uçot dərəcələrinin aşağı salınması, manatın məzənnəsinin sabit səviyyəyə saxlanmasına yönəlməmiş siyasətin davam etdirilməsi bankların fəaliyyətinə müsbət təsir göstərir. Azərbaycanda maliyyə sabitliyinin möhkəmlənməsi bankların sağlam fəaliyyəti, iqtisadiyyata kredit qoyuluşlarında payının artımı üçün stimulaşdırır.

Elbrus CƏFƏRLİ

Rusiya FVX yeni internet xidmətini istifadəyə vermişdir

«Hüquqi şəxslər üçün vergi ödəyicisinin şəxsi kabinet» adlandırılan bu xidmət ofisdən kənara çıxmadan vergi borcları, ödənilmiş vergi məbləğləri haqqında aktual informasiyaların əldə edilməsinə şərait yaradır. Layihə hələlik yalnız Moskva ərazisində fəaliyyət göstərir, sınaq Rusiyanın paytaxtında özünü doğrultsa, xidmətin əhatə dairəsi ölkə boyunca genişləndiriləcək.

Vergilər, borclar, digər maliyyə məsələləri barədə ən son informasiya təminatından əlavə,

bu xidmət vergi orqanına sorğu göndərməyə, arayış və tutuşdurma aktı almağa da imkan yaradır. İndi vergi ödəyicisi öz sorğusu ilə bağlı vəziyyəti «Hüquqi şəxslər üçün vergi ödəyicisinin şəxsi kabinet»ndə öyrənə və ya vergi orqanına elektron formada müraciət edə bilər. Proqram istehsalçılarının rəyinə görə, xidmətin təhlükəsizliyi yətinəcə təmin olunub. İnformasiya axını şifrələnir, birləşdirmə mühafizə olunan rabitə kanalı vasitəsilə aparılır, eləcə də istifadəçinin

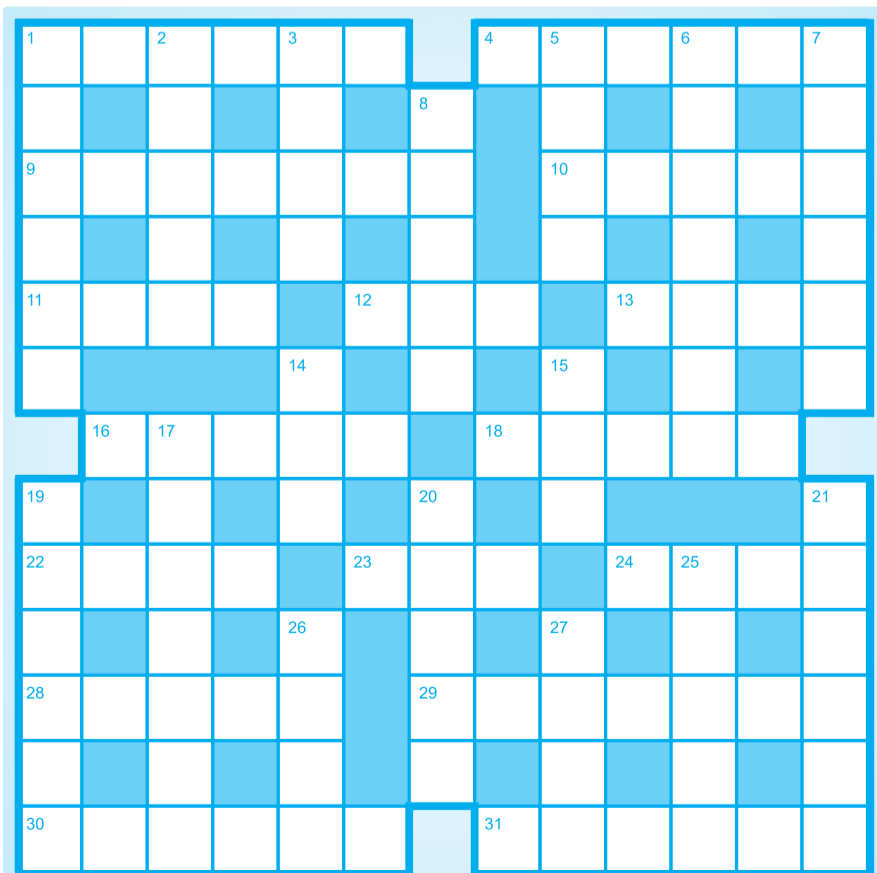
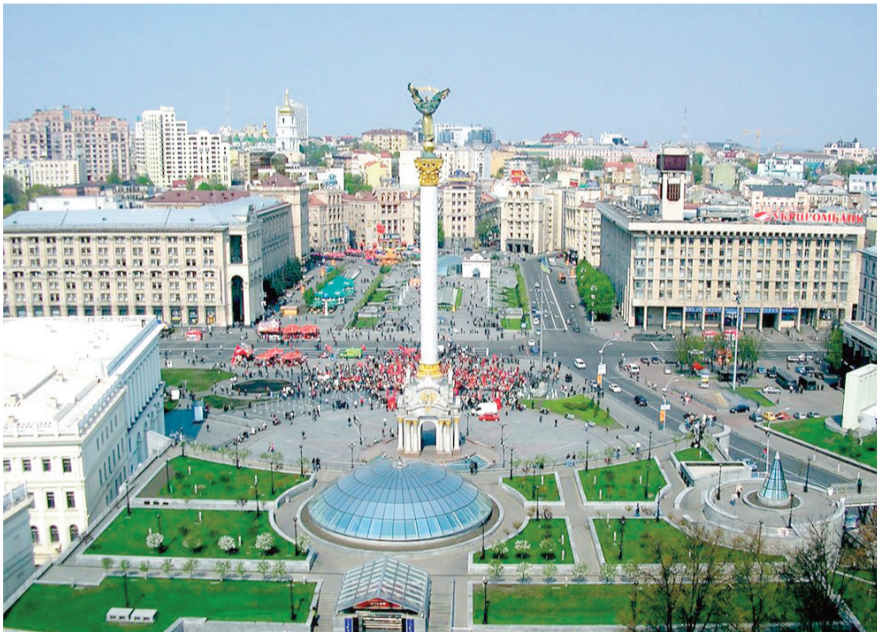
xidmətə hər bir müraciəti zamanı elektron açarın identifikasiyası və sertifikatın etibarlı olub-olmadığının yoxlanışı həyata keçirilir.

İndiyə qədər belə bir xidmət fiziki şəxslər üçün təmin edilirdi. Hazırda ondan təxminən 2,3 milyon adam istifadə edir. Bu sistemlər arasında yeganə fərq isə hüquqi şəxslərin elektron açarını identifikasiyasının olmasıdır. Fiziki şəxslər xidmətə şifrə və parol vasitəsilə giriş əldə edirlər.

Ukraynada neft məhsulları üçün aksiz dərəcəsi artırılacaq

Ölkənin İnfrastruktur Nazirliyi və Avtomobil Yolları İdarəsi yanacaq üçün aksiz dərəcələrinin mərhələli şəkildə Avropa standartlarına çatdırılması mexanizmi üzərində işləyirlər. Bu addımın atılması yol fonduna daxilolmaların məbləğini artıracaq. Müstəsna olaraq avtomobil yollarının tikintisinə və təmirinə xərclənən yol fondunun vəsaitlərinin əsas gəlirləri aksiz yığımlarından və Ukrayna ərazisində idxal edilən xarici nəqliyyat vasitələri, onların təkərləri və neft məhsulları üçün tutulan rüsumlar hesabına formalaşdırılır.

Hazırda Avropanın digər ölkələri ilə müqayisədə yanacaq üçün ən aşağı aksiz dərəcələri Ukraynadadır - burada aksiz yığımları benzinin tonu üçün 198 avro, dizel yanacağının tonu üçün isə 46-98 avro təşkil edir. Müqayisə üçün qeyd olunmalıdır ki, Hollandiyada aksiz yığımları benzinin bir tonu üçün 948 avro, dizel yanacağının bir tonu üçün 490 avro; Almaniyada benzinin bir tonu üçün 851 avro, dizel yanacağının bir tonu üçün 534 avro; Polşada benzinin bir tonu üçün 494 avro, dizel yanacağının bir tonu üçün 375 avrodur. Avropa Birliyi ölkələri üzrə orta aksiz dərəcəsi benzinin bir tonu üçün 466 avro, dizel yanacağının bir tonu üçün 375 avro təşkil edir. Ukraynanın yol sənayesi rəhbərliyi neft məhsulları üçün aksiz yığımlarını minimum olaraq orta Avropa göstəricilərinə çatdırmağı təklif edirlər. Onların fikrincə, bu, ölkədə yolların keyfiyyətini yüksəltməyə və son nəticədə hərəkətin təhlükəsizlik səviyyəsini artırmağa təminat yarada bilər.

Yuxarıdan aşağı:

1. İrannın Qərbi Azərbaycan ostanında şəhər. Əvvəllər Sulduz adıyla tanınırdı; 2. Beynəlxalq vahidlər sisteminə elektrik tutumu ölçü vahidi; 3. Gürcülərin üzüm cecəsindən çəkdikləri tünd içki; 5. Ərəbcə «başçı», «şah» mənasını verir; 6. Süni tikinti materialı (das); 7. Çoxillik ədviiyyəli bitki növü. Xalq təbabətində özünün müalicəvi əhəmiyyətinə görə avitaminoz və xroniki mədə iltihabı xəstəliklərinin müalicəsində istifadə olunur; 8. Azərbaycan müğənnisi, 2009 Avroviziya Mahnı Müsabiqəsində üçüncü yerin sahibinin adı; 14. İncəsənət (latınca); 15. Zaman ölçü vahidi; 17. Qədim yunan ədəbiyyatında ellimizin görkəmli nümayəndələrindən biri; 19. XVIII əsr Fransa maarifçilərinin görkəmli nümayəndəsi, şair, publisist, tarixçi, insan hüquqları müdafiəçisi; 20. Ukraynanın ikinci prezidentinin soyadı (1994-2005); 21. Gürcüstanda şəhər; 25. Ağstafa rayonunda qəsəbə; 26. Paxlakimilər fəsiləsinə aid bitki cinsi; 27. Misirdə şəhər.

Soldan sağa:

1. Azərbaycan 1937-ci ildə təsis edilmiş futbol klubu; 4. Ud tipli alətlər sırasına aid edilən gövdəsi böyük, qolu isə uzun olan, daha çox mizrabla çalınan simli musiqi aləti; 9. Quba və Xaçmaz rayonları ərazi-

sindən keçən və Xəzər dənizinə tökülən çay; 10. Ramazan ayında oruc tutan müsəlmanların şam yeməyi; 11. XVII-XIX əsrlərdə poliqrafiyanın inkişafına böyük töhfə vermiş fransız sülaləsi. Onun təmsilçiləri, əsasən, kitab ticarəti və mətbəə işləri ilə məşğul olurdular; 12. Əsr (rusca); 13. Fransada tarixi vilayət; 16. Qravura növü; 18. Dini məhkəmə sisteminə vəzifəli şəxs; 22. Oksigenin allotrop modifikasiyası (O₃) olub, mavi rəngə, xarakterik iyə və partlayıcı xassəyə malikdir, güclü oksidləşdiricidir; 23. Çəki ölçü vahidi; 24. Almaniyada çay; 28. Tovuzda futbol klubu; 29. Cənubi Amerikada çay; 30. Ayın; 31. Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş tarixi dövlət.

Törtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1. Femida; 2. Russo (Rene); 3. «Azal»; 5. Ərkə; 6. Manqurt; 7. Nefrit; 8. Qayıq; 14. Qar; 15. Qoç; 19. Uqanda; 20. Pasxa; 21. Sakura; 25. Artel; 26. Anan; 27. Tost.

Soldan sağa: 1. Fərhad (Bədəlbəyli); 4. Bəhmən; 9. Mustafa (Topçubaşov); 10. Kənaf; 11. Diod; 12. Sır; 13. Tusi (Nəsirəddin); 16. Doşab; 18. Portu; 22. Qulu (Əsgərov); 23. Qam; 24. Qala; 28. Neman; 29. Xromtau; 30. Akvink; 31. Atilla.

idman

Vergi işçiləri arasında ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş şahmat turnirinə start verilmişdir

Aprəl ayının 6-da Vergilər Nazirliyinin inzibati binasında vergi xidməti əməkdaşları arasında ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş ənənəvi şahmat turnirinin açılış mərasimi keçirilmişdir. Turnir Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyindən Gənclər və İdman Nazirliyinin və Azərbaycan Şahmat Federasiyasının dəstəyi ilə təşkil edilmişdir.

Turnirin iştirakçılarını salamlayan vergilər nazirinin müavini, 3-cü dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri Sahib Ələkbərov bildirmişdir ki, Azərbaycanda şahmatın

zəngin inkişaf yolu var və şahmat ölkəmiz üçün ənənəvi idman növüdür. Azərbaycanda böyük şahmatçılar yetişmişdir. Şahmatın daha da sürətlə inkişaf etməsi, şahmatçılarımızın müstəqil dövlətin təmsilçisi kimi beynəlxalq səviyədə uğurlarının artması isə ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi ilə başlanmışdır. Məhz onun Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə şahmatın inkişafına göstərilən diqqət və qayğı nəticəsində ölkənin bir çox şəhər və rayonlarında onlarca şahmat məktəbi və klublar açılmış, bu idman növünə maraq kütləvi xarakter almış və Azərbaycan şahmat məktəbi formalaşmağa başlamışdır.

S.Ələkbərov Prezident İlham Əliyevin hazırda şahmatın inkişafına böyük diqqət yetirdiyini, bu məqsədlə 2009-cu ildə respublikamızda şahmatın inkişaf etdirilməsi haqqında xüsusi sərəncam imzaladığını vurğulamışdır. Qeyd etmişdir ki, şahmatçılara göstərilən dövlət qayğısı nəticəsində onların beynəlxalq yarışlarda qazandıqları nailiyyətlərinin nüməyəndələrinin iştirak etdiyi, Olimpiya sistemi üzrə keçirilən turnir aprel ayının 27-də başa çatacaqdır.

«Tour de Thailand 2013» velosiped yarışına başa çatıb

Xəbər verildiyi kimi, Tailandda velosiped idmanı üzrə «Tour de Thailand 2013» yarışını keçirilmişdir. Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasından verilən məlumata görə, ölkəmizi bu mötəbər yarışda təmsil edən «Synergy Baku Cycling Project» komandasının çıxışı ümumilikdə uğurlu olmuşdur.

Aprəl 6-da başa çatan turnirin sonuncu - 6-cı mərhələsinin qalibi «CCN Cycling Team» komandasının koreyalı idmançısı Lee Ki Suk olmuşdur. 2-ci və 3-cü yerin sahibləri Özbəkistan komandasının idmançısı Konstantin Volik və «Talyt Giant Racing» komandasının idmançısı Peter Enqlış olmuşlar. «Synergy Baku Cycling Project» komandasının idmançıları arasında ən yaxşı nəticəni finiş xəttinə 17-ci keçən Mak Konvey Konner göstərmişdir. O, son mərhələni 2 saat 7 dəqiqə 29 saniyə ilə başa vurmuşdur.

Qeyd edək ki, ümumi yarışın fərdi vaxt üz-

rə klassifikasiyası üzrə «Synergy Baku Cycling Project» komandasının idmançısı Mak Konvey Konner 5-ci olmuşdur. Onu bu klassifikasiya üzrə lider «Team Hong Kong Chine» komandasının idmançısı Çoi Ki Hodan 35 saniyə qabaqlamışdır. Yarışın bu klassifikasiyası üzrə azərbaycanlı idmançı Elçin Əsədov isə 20-ci yerdə qərarlaşmışdır.

«Tour de Thailand 2013» yarışının idmançıların xal hesabı klassifikasiyası üzrə «Synergy Baku Cycling Project» komandasının üzvü Ri-ki Rogger 35 xal toplamışdır. Bu klassifikasiya üzrə yarışın lideri «Seoul Cycling Team» komandasının idmançısı Ço 46 xalla birincilik qazanmışdır. Komandanızın digər idmançıları Elçin Əsədov və Mak Konvey isə hər biri 14 xal toplayaraq 22-ci və 23-cü olmuşlar.

Azərbaycanın yeni yaradılmış velosiped komandasının bu tip beynəlxalq yarışlarda uğurlu çıxışı gələcəkdə velosipedçilərimizin dünya səviyyəli idmançıları arasında yer alacağına inanılır.

mozaika

Gənclik iksiri

sağlam həyat tərz

Balıq yağının tərkibindəki omega-3 yağ turşusu beyin hüceyrələrini cavanlaşdırır, immuniteti gücləndirir, xərçəngə qarşı qoruyucu və önləyici təsir göstərir. Amerikalı tədqiqatçılar sübut etmişlər ki, balıq yağı xüsusilə orta yaşlı insanlar üçün faydalıdır. O, yaşla əlaqədar göz zəifliyini aradan qaldırır, yaşlanma nəticəsində yaranan müxtəlif əqli pozğunluğun aradan qaldırılmasına kömək edən profilaktik üsul hesab edilir.

Balıq yağı uşaqlara da çox faydalıdır. Onların xəstəliyə qarşı müqavimətini artırır, zehni inkişafına müsbət təsir göstərir. Hamilə və süd verən analara balıq yağından istifadə etmək vacibdir. Bu qida məhsulu körpələrin mərkəzi sinir sisteminə və bədən inkişafına müsbət təsir göstərir. Qızılbalıq, sardina (siyənək fəsiləsindən xırda balıq), skumbriya və ala balığı üstünlük verilməsi məsləhət görülür. Məhz bu qidalardan insanın daha uzun yaşamasına kömək edir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının çağırışı

Hər il aprelin 7-də Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) yaranmasının ildönümü qeyd edilir və həmin gün ictimai səhiyyənin əsas probleminə həsr edilir. 2013-cü ilin mövzusu yüksək arterial təzyiqdır. Yüksək arterial təzyiqli xəstələr arasında gizli keçir, çünki bu xəstəlik heç də həmişə özünü simptomlarla büruzə vermir. Bu xəstəliyə dünyada böyük kütlə arasında

ildə 1 milyardə qədər artıb. 25 yaşdan yuxarı böyüklər arasında hipertenziyanın rast gəlinmə tezliyi 2008-ci ildə dünya üzrə 40% təşkil edib.

Duz qəbulunun azaldılması hipertenziyanın, nəticədə isə insult, eləcə də ürək və böyrək patologiyaları riskinin azaldılmasının ən asan üsullarından biridir. Duz qəbulunun sutkada 5 qrdan aşağı (1 çay qaşığına ekvivalent) miqdarədə azaldılması insult riskini 23%, ürək-damar xəstəlikləri üzrə ümumi göstəricini isə 17% azaldır. Avropada xəstə insanların gündəlik duz qəbulu 8-11 qramdır ki, bu da ÜST-ün tövsiyə etdiyi göstəricidən xeyli yüksəkdir. Avropa İttifaqında qəbul edilən duzun 80%-i pendir, çörək və hazır yeməklər kimi emal edilmiş qidalardan alınır. Bir çox insanlar normadan dəfələrlə artıq duz qəbul edirlər ki, bu da onların arterial təzyiqinə və ürək-damar sisteminin ümumi sağlamlığına mənfi təsir göstərir.

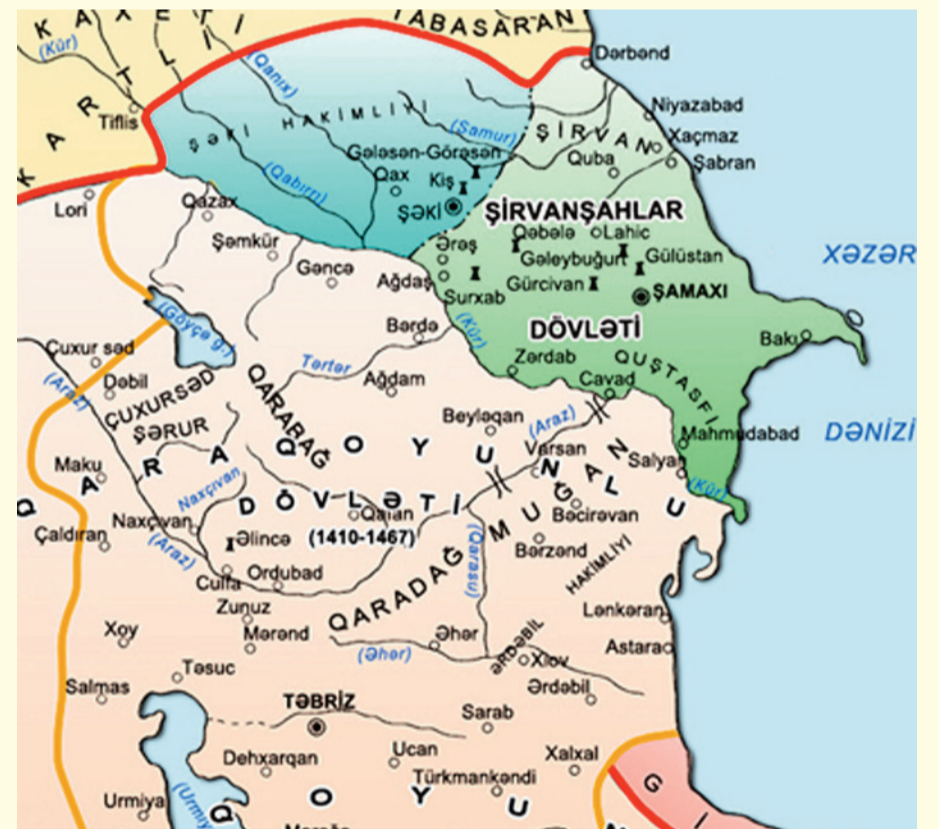
«Duz qəbulunun azaldılması hipertenziyanın iqtisadi zərərçəkən qarşısının nəzərəcarpacaq dərəcədə alınması üçün maliyyə cəhətdən ən əlverişli çıxış yollarından biridir. Daxilə duz qəbulunun istənilən şəkildə azaldılması faydalı olduğu halda, bir çox ölkələrdə yemək masası üzərində duz qoyulması insanları ən az narahat edən məqamlardandır. Məhz çörək və ot məhsulları kimi orqanların içərisinə inqrediyent olaraq qoyulmuş duz orqanizmin tarazlığını pozan əsas amildir. Etikətləmə düzgün aparılmadıqda və istehlakçı aldığı məhsulun duz tərkibini yoxlamadıqda, bu inqrediyentin nəzərdən qaçırılması çox asandır», - ÜST-ün Avropa üzrə regional direktoru Jujanna Jakab bildirib.

Qaraqoyunlular dövləti

üzümüzü tanıyaq

Azərbaycanın dövlətçilik tarixində mühüm yer tutan Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətləri Azərbaycan xalqının təşəkkülündə əsas rol oynamışdır. Yaxın və Orta Şərqi hərbi-siyasi tarixində də böyük iz qoymuşlar. Bu tayfaların adları onların rəmzləri ilə əlaqədardır: Qaraqoyunlu tayfa ittifaqının bayrağında qara qoçun, Ağqoyunlu tayfa ittifaqının bayrağında isə ağ qoçun təsviri vardır...

Mənşəcə oğuz türklərinin Yivə boyundan olan Qaraqoyunlular Yaxın və Orta Şərqi tarixində mühüm rol oynamışlar. Tarixi mənbələr onların Azərbaycanda VII əsrdən etibarən məskunlaşması haqqında məlumatlar verir. Monqol yürüşləri zamanı Şərqi Anadoluya çökən bu tayfalar XIV əsrin ikinci yarısında Elxanilər dövlətinin süqutundan sonra Bayram Xocanın rəhbərliyi altında mərkəzi Ərciş və Van şəhərləri olan güclü tayfa birliyi yaratmışdılar. XIV əsrin sonunda dövrün siyasi hadisələrinə qatılan Qaraqoyunlular Sürməli, Xoy və Naxçıvan bölgələrində möhkəmlənərək Qara Yusifin başçılığı altında bir neçə dəfə Təbrizi ələ keçirmişlər. Əmir Teymurun yürüşləri zamanı Cəlairi Sultan Əhmədlə birlikdə ciddi müqavimət göstərən Qara Yusif öncə Osmanlı sultanına, sonra isə Misir sultanına sığınmaq məcburiyyətində qalmışdır. 1405-ci ildə Əmir Teymurun ölümündən sonra Azərbaycanda onun varisləri arasında başlanan mübarizədən istifadə edən Qara Yusif 1406-cı ilin oktyabrında Teymuri Əbu Bəkiri Naxçıvan yaxınlığında, 1408-ci ilin aprelində isə Təbriz yaxınlığında Sərdrud döyüşündə məğlub edərək, Teymurilərin Azərbaycandakı ağalığına son qoymuşdur. Qara Yusif 1410-cu ilin avqustunda Təbriz yaxınlığında Cəlairi Sultan Əhmədi məğlub edərək Cəlairilər dövlətinə son qoymuş və mərkəzi Təbriz olan Azərbaycan Qaraqoyunlu dövləti yaratmışdır.

Cənub doğru uzanan Azərbaycan torpaqları, Ərmeniyə, Kürdüstan, Gürcüstanın bir hissəsi, Qərbi İran, İraq bu dövlətin tərkibinə daxil edildi. Təbriz dövlətin paytaxtı oldu. Qara Yusif böyük şəxsiyyət idi. O, qüvvətli süvarisi ordu yaratmışdı, özü Azərbaycandan cənub vilayətlərini, oğlanları isə dövlətin qalan hissəsini idarə edirdilər. O, güclü mərkəzi aparat yarada bilməyə, feodallar arasında müharibələri bir qədər zəiflətdi, əyanları hakimiyyətlə hesablaşmağa məcbur etdi. Bu illərdə ölkənin təsərrüfat həyatında müəyyən canlanma müşahidə olundu. Feodalların köndlilər üzərindəki ağalığını təmin etmək üçün əlverişli şərait yarandı.

Şahruxun ölümündən sonra müstəqil siyasət yürüdən Cahanşah oturaq feodallara və iri tacirlərə arxalanır, mərkəzi hakimiyyətə tabe olmaq istəməyən köçəri ömirələrə qarşı mübarizə aparır, Şirvanla dostluq münasibət-

ləri yaratmağa çalışırdılar. Qaraqoyunlu padşahlarından ən güclüsü olan Cahanşah dövrünün geniş məlumatlı şəxsiyyəti, bacarıqlı dövlət xadimi idi. O, feodal sinfinin mənafeyinə tamamilə uyğun tədbirlər həyata keçirirdi. Onun qanunlarına əməl etməyənlər ciddi cəzalara məruz qalırdılar. Beləliklə, Cahanşahın fəal daxili və xarici siyasəti müdaxiləyə və ara müharibələrinə son qoydu. Lakin onun mərkəzi hakimiyyəti qüvvətləndirmək sayələri nəticəsiz qaldı. Xalq kütlələrinin son dərəcə ağır vəziyyətdə yaşaması ilə əlaqədar ziddiyyətlərin kəskinləşməsi, feodallar arasında çəkişmələr, mərkəzi hakimiyyətə tabe olmamaq cəhdləri getdikcə Qaraqoyunlu dövlətinin zəifləməsinə səbəb oldu. Ağqoyunlu Uzun Həsənin qaraqoyunlular üzərində qələbə çalması üçün əlverişli şərait yarandı. 1467-ci ildə Ağqoyunlu dövlətinin banisi Uzun Həsən Qaraqoyunlu dövlətini məğlub etdi və onun varlığına son qoydu...

Müdrüklər deyib ki...

«Təbiət boşluğa dözmür: həqiqəti bilmədikləri yerdə insanlar boşluğu öz fərziyyələri ilə doldururlar».

Bernard Şou (1856 – 1950)

